

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 26 februari 1901, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Kommerskollegium.

1:o) Uti den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under denna hufvudtitel uti punkten 1 föreslagit Riksdagen att höja det i staten för kommerskollegium upptagna anslag till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. med 6,450 kronor eller från 21,900 kronor till 28,350 kronor; hvarigenom anslaget till kommerskollegium komme att höjas från 72,000 kronor till 78,450 kronor.

Ang. höjning af anslaget till kommerskollegium.

[1.]

Af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 11 januari detta år inhemtas i detta ämne följande.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 4 Saml. 1 Afd. 8 Häft. (N:o 8).

I den för kommerskollegium från och med år 1892 fastställda stat vore uppfördt ett anslag å 17,500 kronor till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. För hvardera af åren 1897—1900 hade Riksdagen derjemte till utarbetande af näringsstatistik på extra stat anvisat ett belopp af 6,200 kronor. Af detta belopp hade, enligt särskilda af Kongl. Maj:t meddelade beslut, 3,000 kronor användts till arvode åt en aktuarie å kollegii statistiska afdelning och återstoden till ersättning åt öfriga extra biträden å nämnda afdelning.

I den till 1900 års Riksdag aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, dels att i den för kommerskollegium fastställda stat finge uppföras aflönning för ytterligare en aktuarie å den statistiska afdelningen med lön af 1,800 kronor, som efter 5 år kunde höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor, samt tjenstgöringspenningar 1,200 kronor, dels ock att det i staten för kommerskollegium upptagna anslag å 17,500 kronor till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. måtte förhöjas med 4,400 kronor eller till 21,900 kronor.

I skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel den 14 maj 1900 hade Riksdagen anfört, bland annat, att Riksdagen funnit sig böra medgifva, att det till utarbetande inom kommerskollegium af näringsstatistik erforderliga anslag uppfördes å ordinarie stat, samt att Riksdagen ej heller funnit anledning till erinran mot Kongl. Maj:ts förslag, att det belopp af 6,200 kronor, som under de senaste åren varit för ifrågavarande ändamål å extra stat beviljadt, måtte, för möjliggörande af förbättring i de qvinliga extra biträdenas aflöningsförmåner samt för beredande af ökade medel till gratifikationier åt extra ordinarie tjenstemän, höjas med 1,200 kronor och sålunda den sammanlagda ökningen i kommerskollegii ordinarie anslag bestämmas till 7,400 kronor; och hade Riksdagen anmält, att Riksdagen bifallit Kongl. Maj:ts förenämnda förslag, i följd hvaraf, bland annat, anslaget till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden m. m. från och med år 1901 höjts med 4,400 kronor eller från 17,500 kronor till 21,900 kronor.

Förenämnda anslag å 17,500 kronor hade emellertid, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, redan länge visat sig vara otillräckligt. Icke heller det extra anslaget å 6,200 kronor till utarbetande af näringsstatistik hade fullt räckt till att bestrida de utgifter, som med det samma bort godtgöras. Med anledning häraf hade, på derom af kommers-

kollegium gjorda framställningar, Kongl. Maj:t för hvarterdera af åren 1894—1899 anvisat vissa maximibelopp att i mån af behof af kollegium mot redovisningsskyldighet användas till sådana utgifter till extra biträden m. m., hvartill eljest för ändamålet tillgängliga medel för året icke försloge. Dessa belopp, som anvisats att utgå af sju hufvudtitelns allmänna besparingar, hade utgjort för år 1894 5,200 kronor, för år 1895 6,000 kronor, för år 1896 5,850 kronor, för år 1897 4,150 kronor, för år 1898 4,100 kronor och för år 1899 6,100 kronor.

Äfven för år 1900 hade, enligt hvad kommerskollegium i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 september samma år anmält, förenämnda båda anslag å 17,500 kronor och 6,200 kronor befunnits otillräckliga, hvarför kollegium hemställt om anvisande af fyllnad i desamma.

I sådant afseende hade kollegium lemnat följande redogörelse för 1899 års utgifter för arfvoden till extra tjänstemän m. m. och de med hänsyn till dittills under år 1900 vunnen erfarenhet eller eljest kända förhållanden beräknade utgifter under sistnämnda år:

	1899 kronor	1900 kronor
arfvoden till amanuenser å kollegii tre byråer	3,377: 50	4,092: 78
arfvoden till två amanuenser å statistiska afdelningen	2,400: —	2,400: —
arfvoden till en aktuarie och en amanuens å samma afdelning	4,200: —	4,200: —
arfvode till kollegii juridiska biträde	1,000: —	1,000: —
grufkartekontoret	3,915: —	4,000: —
vikariatsersättningar under semester, förutom den här nedan särskildt upptagna,	2,127: 77	2,150: —
vikariatsersättningar under embetsresor och under kommerseråds befrielse från en del embetsgöromål	511: 10	350: —
gratifikationer till e. o. tjänstemän	4,905: —	4,400: —
dito till e. o. vaktmästare	1,220: —	1,270: —
extra biträden å statistiska afdelningen	3,191: 25	3,320: —
vikariatsersättning under den tillförordnade aktuariens å statistiska afdelningen semester	100: —	100: —
en amanuens å kassakontoret och sjöpassexpeditionen	900: —	900: —
s. k. talonggranskning	300: —	300: —
renskrifning m. m., extra biträde	1,650: 93	1,700: —
summa kronor	29,798: 55	30,182: 78.

Af sistberörda för år 1900 beräknade utgiftsbelopp belöpte sig 23,762 kronor 78 öre på sådana ändamål, för hvilkas tillgodoseende anslaget å 17,500 kronor vore afsedt, och 6,420 kronor på ändamål, hvilkas tillgodoseende åsyftades med det särskilda anslaget å 6,200 kronor. Enligt förestående beräkning skulle dessa anslag således för nästlidet år öfverskridas, det förra med 6,262 kronor 78 öre och det senare med 220 kronor eller tillhopa med 6,482 kronor 78 öre. Behofvet af medel för de anslagen öfverskjutande utgifternas täckande hade kollegium fördenskull ansett sig kunna beräkna till i rundt tal 6,500 kronor.

I sammanhang härmed hade kollegium emellertid erinrat om två förut ej omnämnda utgiftsposter, som under angifven förutsättning skulle komma att ytterligare öka den af kollegium för år 1900 beräknade bristen å ifrågavarande båda anslag. Beträffande dessa utgiftsposter hade kollegium i sin förenämnda skrifvelse anført, att kollegium från och med år 1897, i ändamål att för sin statistik rörande rikets utförsel erhålla i möjligaste måtto tillförlitliga värden å exporterade, oarbetade trävaror, uppdragit åt ombudsmannen hos sågverks- och trävaruexportföreningen att mot ersättning meddela kollegium på af bemälde ombudsman kända förhållanden grundade uppgifter angående medelpris å de under hvarje år exporterade, oarbetade trävaror. Ersättningen härför hade årligen utgjort 200 kronor, och hade denna utgift anvisats att utgå af anslaget till skrifmaterialier och expenser m. m. Enahanda vore förhållandet med en utgift af 250 kronor, utgörande ersättning till angifven person för meddelande af för kollegii årliga handelsberättelse erforderliga, på särskilda uträkningar grundade uppgifter angående medelpris för ett större antal viktigare varuartiklar. Enligt kollegii åsigt borde ersättningen för det med ifrågavarande uppgifters åstadkommande förenade arbete, hvilket i båda fallen vore af beskaffenhet att ej kunna utföras genom arbetskrafter, som stode till kollegii förfogande, rätteligen påhvila expensmedlen och således äfven för år 1900 bestridas af dessa medel, men derest Kongl. Maj:t skulle finna så icke böra ske, borde det belopp af 6,500 kronor, kollegium begärt såsom tillägg till de till bestridande af utgifter sistnämnda år till extra biträden m. m. redan anvisade medel, ökas med ytterligare 450 kronor.

Med afseende å det hittills i allmänhet alltjemt stegrade behofvet af årlig tillökning i de kommerskollegium anvisade anslag till extra biträden, hade kollegium meddelat, att, medan antalet af de till kollegium inkomna mål och ärenden, som varit föremål för handläggning

af vederbörande kommerseråd, utgjort år 1890 4,868 och 1891 likaledes 4,868, antalet af de af kollegium från och med år 1892, då kollegii förändrade organisation trädte i verket, årligen handlagda mål och ärenden utgjort:

	mål och ärenden, handlagda af		
	kommerseråden	förste aktuarien	summa
år 1892	6,595	822	7,417
„ 1893	7,249	1,140	8,389
„ 1894	8,213	1,061	9,274
„ 1895	7,449	824	8,273
„ 1896	6,825	1,070	7,895
„ 1897	6,896	2,347	9,243
„ 1898	7,357	2,044	9,401
„ 1899	7,997	1,789	9,786

I betraktande häraf och då någon nedgång i antalet till kollegium årligen inkommande mål och ärenden icke kunde antagas vara att förvänta och fördenskull icke heller behovet af årligt tillskott till de så kallade extra biträdesmedlen syntes komma att minskas, hade kollegium ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke hos Riksdagen borde göras framställning om förhöjning af det årliga anslaget till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden m. m.

I fråga om beloppet af en sådan anslagsökning hade kollegium ansett hänsyn böra tagas dertill, att af ofvan angifna för år 1900 behöfliga anslagsfyllnad, 6,500 kronor, 220 kronor belöpte sig på ändamål, för hvilkas tillgodoseende förberörda anslag å 6,200 kronor vore afsedt, samt att af sagda 6,500 kronor 500 kronor skulle utgöra gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän på kollegii statistiska afdelning. Till följd häraf och då dessa ändamål vore afsedda att tillgodoses med det från och med år 1901 på ordinarie stat uppförda, till 7,400 kronor förhöjda anslaget till utarbetande af näringsstatistiken samt sistnämnda anslagsbelopp äfven vore beräknadt att förslå till vikariatsersättningar under semester för förste aktuarien och nuvarande ordinarie aktuarien, uppgående sammanlagdt till 287 kronor 50 öre, skulle det återstående årsbehovet, om 1900 års förhållanden toges till beräkningsgrund, utgöra 5,492 kronor 50 öre. Men då det behof, ofvan omförmälda anslag å 17,500 kronor vore afsedt att fylla, finge antagas för framtiden icke allenast icke minskas, utan snarare än vidare ökas, hade kollegium ansett den ökning af ifrågasvarande anslag, som kunde komma att af Riks-

dagen begäras, icke böra sättas lägre än till 6,000 kronor, eller, med inberäkning af förenämnda två utgiftsposter å sammanlagdt 450 kronor, derest Kongl. Maj:t funne dem icke böra utgå af expensmedelsanslaget, till 6,450 kronor.

Beträffande de af kommerskollegium nu gjorda framställningarne har departementschefen erinrat derom, att den ersättning, som kunde finnas böra utgå för åstadkommande af ofvan omförmälda, för kollegium erforderliga statistiska uppgifter, icke vore af beskaffenhet att böra bestridas af anslaget till skrifmaterialier och expenser m. m., samt att Kongl. Maj:t den 30 november 1900 medgifvit, att af sju hufvudtiteln allmänna besparingar ett belopp af högst 6,950 kronor finge utanordnas för att af kommerskollegium i mån af behof mot redovisningsskyldighet användas till bestridande af de utgifter till arfvoden åt extra biträden m. m. för år 1900, hvartill eljest för ändamålet tillgängliga medel icke försloge.

Den af Riksdagen från och med år 1901 beslutade höjningen af anslaget till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar m. m. från 17,500 kronor till 21,900 kronor, eller med 4,400 kronor, vore, enligt hvad departementschefen vidare anfört, afsedda att tillgodose den gren af kommerskollegii verksamhet, som omfattade näringsstatistiken och måste äfven för detta ändamål tagas i anspråk. Till bestridande af öfriga med anslaget afsedda årsutgifter återstode således 17,500 kronor. Enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, hade emellertid sistnämnda belopp icke räckt till, utan hade från och med år 1894 särskilda tillskott till detsamma årligen måst af kollegium hos Kongl. Maj:t begäras; och då dessa kraf närmast föranledts af det ökade arbetet inom embetsverket, hade de äfven måst tillgodoses. Någon den ringaste anledning att antaga, att berörda anslagsbelopp framdeles mer än hittills skulle blifva för ändamålet tillräckligt, finnes icke heller. Med afseende härå och då finansdepartementet, under hvilket kollegium numera lydte, icke disponerade öfver tillräckliga medel att tillgodose de behof af tillskott till anslaget, som således utan tvifvel allt framgent komme att yppa sig, ansåge departementschefen, att anslaget måste höjas. Mot det af kollegium i detta afseende föreslagna beloppet, 6,450 kronor, deri inberäknad ersättning för åstadkommande af ofvan omförmälda uppgifter, hvilken ersättning icke vore af beskaffenhet att böra bestridas af anslaget till skrifmaterialier, expenser m. m., hade han intet att erinra.

På sätt departementschefen framhållit, blef vid sistlidna riksdag det

ordinarie anslaget till kommerskollegium höjdt med 7,400 kronor. Denna höjning bestod deruti, att dels det extra anslag å 6,200 kronor, som under en följd af år anvisats för näringsstatistiken, öfverflyttades till embetsverkets ordinarie stat och dels ytterligare höjning med 1,200 kronor skedde i samma stat. Höjningarna fördelades på sådant sätt, att till aflöning åt en aktuarie uppfördes 3,000 kronor samt återstoden, 4,400 kronor, uppfördes såsom förhöjning i anslaget till juridiskt biträde, amanuenser, m. m., hvilket anslag derigenom ökades från 17,500 till 21,900 kronor. Samtidigt upphörde det extra anslaget att anvisas, och den faktiska förhöjningen inskränkte sig alltså till berörda 1,200 kronor. Samtliga dessa öfverflyttningar och förhöjningar afsågo emellertid utslutande den afdelning af kommerskollegium, som är sysselsatt med utarbetande af näringsstatistiken, och någon ökning i de för tillgodoseende af kollegii öfriga behof afsedda anslagsmedel uppstod icke derigenom.

Då, enligt hvad kommerskollegium nu utredt, anslaget till juridiskt biträde, amanuenser m. m. under en längre följd af år visat sig för nämnda och öfriga behof otillräckligt, och, såsom departementschefen äfven framhållit, ingen anledning torde finnas att antaga, att samma anslag framdeles mer än hittills kommer att förslå till sitt afsedda ändamål, synes det sålunda uppvisade, stadigvarande behovet böra tillgodoses genom höjning af anslaget, helst som den hittills begagnade utväg att från hufvudtitelns besparingar anvisa det bristande beloppet icke läser kunna numera anlitas, sedan anslaget till kommerskollegium blifvit öfverflyttadt till sjunde hufvudtiteln, hvilkens besparingar icke medgifva dylik åtgärds vidtagande. Mot storleken af den begärda höjningen har utskottet intet att erinra och hemställer,

att Riksdagen må höja det i staten för kommerskollegium upptagna anslag till juridiskt biträde, amanuenser och andra extra biträden, grufkartekontoret, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. med 6,450 kronor eller från 21,900 kronor till 28,350 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslaget till kommerskollegium att höjas från 72,000 kronor till 78,450 kronor.

Kammarrätten.

Angående
höjning af
anslaget till
kammarrätten.

[2.]

2:o) Kongl. Maj:t har i punkten 2 under denna hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att å kammarrättens stat uppföra lön och tjänstgöringspenningar för ytterligare två kammarrättsråd med tillhoppa 12,800 kronor och för ytterligare en notarie med 3,000 kronor, med rätt för dessa befattningars innehafvare till ålderstillägg i likhet med öfriga tjänstemän i samma tjänstegrad, äfvensom höja det nu å kammarrättens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad, 28,400 kronor, med 6,500 kronor till 34,900 kronor;

hvarigenom anslaget till kammarrätten komme att höjas med 22,300 kronor, eller från 169,600 kronor till 191,900 kronor.

Ofvanomförmälda statsrådsprotokoll innehåller i denna fråga följande.

Vid upprepade tillfällen hade kammarrätten hos Kongl. Maj:t hemställt om ökning af antalet ledamöter i embetsverket.

En sådan framställning hade gjorts redan i det utlåtande, som kammarrätten den 29 november 1878 afgifvit öfver lönerogleringskomiténs förslag till stat för embetsverket. Med framhållande, hurusom under den då senast förflutna tioårsperioden 1868—1877 kammarrättens ordinarie arbetskrafter befunnits otillräckliga, så att biträde af adjungerade ledamöter måst anlitas såväl under perioden 1871—1874 som ock under åren 1876 och 1877, hade jemväl nämnda komité förklarat sig finna en förstärkning af kammarrättens arbetskrafter erforderlig, men ansett denna lämpligast stå att vinna derigenom, att, med bibehållande af antalet ledamöter oförändradt, vikariat anordnades under ledamöternas semester, så att från hvarje rotel föredragning kunde utan afbrott fortgå under hela året. I senare hänseendet hade dock komiténs ordförande uttalat en afvikande mening och för sin del ansett målet bäst vinnas genom inrättande af två nya kammarrättsrådsembeten. Denna uppfattning hade, på sätt redan är nämnt, biträdts af kammarrätten. Då en af lönerogleringskomitéen införskaffad utredning utvisat, att antalet till kammarrätten inkommande mål, som i medeltal för perioden 1868—1877 utgjort 2,498, under tiden närmast före år 1878 minskats, hade chefen för finansdepartementet, då han för Kongl. Maj:t anmälde frågan om ny lönestat för kammarrätten den 21 februari 1879, funnit behöfvat af ett ökad antal ledamöter icke vara tillräckligt ådagalagdt, i följd

hvaraf han icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till kammarrättens ofvanberörda framställning.

Frågan om förstärkning af kammarrättens ordinarie arbetskrafter hade derefter hvilat, till dess densamma åter upptagits i kammarrättens skrifvelse den 29 oktober 1896.

Efter att i denna skrifvelse hafva erinrat, att antalet ordinarie ledamöter i kammarrätten fortfarande vore detsamma, som genom 1831 års instruktion för embetsverket fastslagits, hade kammarrätten till stöd för sin förnyade framställning i ämnet åberopat följande statistiska utredning, hvilken visade, i hvilken grad utvecklingen efter år 1877, eller det för verkets år 1879 genomförda organisation närmast grundläggande året, ökat kammarrättens arbetsböda. Sålunda hade antalet inkomna mål, som år 1878 utgjort 2,251 och år 1885 stigit till 3,536, uppgått år 1893 till 4,076, år 1894 till 4,540 och år 1895 till 4,474. För tioårsperioden 1886—1895 hade medeltalet inkomna mål belöpt sig till 3,899. Antalet inkomna besvärsmål, hvilka i ojemförligt öfvervägande grad toge ledamöternas tid i anspråk, hade utgjort år 1878 221 fattigvårds- och 524 andra mål, eller tillhoppa 745, år 1885 364 fattigvårds- och 812 andra mål, eller tillhoppa 1,176, samt år 1895 528 fattigvårds- och 1,141 andra mål, eller tillhoppa 1,669, och hade följaktligen sistnämnda år stigit till öfver dubbelt mot år 1878. Å andra sidan hade en betydande ökning af kammarrättens arbetsprodukt egt rum, i ty att år 1878 afgjorts 2,273 mål, år 1885 3,313 mål och år 1895 4,066 mål. Antalet afgjorda besvärsmål hade utgjort år 1878 238 fattigvårds- och 572 andra mål, eller tillhoppa 810, år 1885 344 fattigvårds- och 825 andra mål, eller tillhoppa 1,169, samt år 1895 310 fattigvårds- och 1,157 andra mål, eller sammanlagdt 1,467, och hade sålunda ökats till nära dubbelt. Detta arbetsresultat hade emellertid icke kunnat uppnås utan kammarrättens förstärkning med adjungerade ledamöter. Sedan under åren 1878—1890 kammarrätten i ganska vidsträckt omfattning åtnjutit sådan förstärkning, hade oafbrutet från och med år 1891 två adjungerade ledamöter biträdt kammarrätten såväl höst- som vårsessionerna, hvarjemte kammarrätten tillfälligtvis förstärkts med ytterligare två adjunkter.

Oaktadt ökningen af kammarrättens arbetsprodukt, hade emellertid det alltjemt växande arbetsmaterialet ej kunnat undanarbetas i den mån detsamma tillströmmat, utan hade en betydande balans å oafgjorda mål uppkommit. Balansen, som år 1878 utgjort allenast 737 mål och år 1885 723 mål, hade år 1895 i sin helhet stigit till 2,226 mål. Balansen å besvärsmål hade utgjort år 1878 88 fattigvårds- och 106 andra mål, eller tillhoppa 194 mål, samt år 1885 31 fattigvårds- och 7 andra mål,

eller tillhoppa 38 mål, men år 1895 hade i den sammanlagda balanssiffran ingått icke mindre än 958 fattigvårdsmål och 150 andra mål, eller sammanlagdt 1,108 besvärsmål, hvilket med andra ord betydde, att balansen å besvärsmål år 1895 uppgått till nära sex gånger så mycket som år 1878. Hvad särskildt anginge balansen å fattigvårdsmål, hade denna vid tiden för skrivelsens aflåtande, ofvanberörda den 29 oktober 1896, stigit till 1,103 mål. Häraf hade kammarrätten funnit det otvifvelaktigt framgå, att embetsverket vore i behof af ökade arbetskrafter och att detta behof föreläge i sådan omfattning, att för dess afhjelpande ej längre gjorde till fyllest, att kammarrätten, på sätt flera år egt rum, biträdades af två adjungerade ledamöter. Att för mötande af kammarrättens behof af ytterligare förstärkning, hvilket behof således visat sig vara af stadigvarande beskaffenhet, använda än flera adjungerade ledamöter under sessionerna eller tillgripa den af löneregleringskomitén förordade utvägen att anordna semestervikariat, genom hvilka åtgärder kammarrätten skulle komma att till väsentlig del bestå af adjungerade ledamöter, hade kammarrätten ansett ej böra ifrågasättas, särskildt i betraktande deraf, att kammarrätten dåmera blifvit sista instans i fattigvårdsmål. Att låta dessa för landets kommuner ingalunda ovigtiga tvistemål i sista instans afgöras af en domstol, der, i händelse någon ordinarie ledamot hade tjänstledighet, pluraliteten af de i målens afgörande deltagande kunde komma att utgöras af tillfällige och jemförelsevis mindre erfarne ledamöter, vore enligt kammarrättens åsigt ej öfverensstämmande med häfdvunnen svensk rättsuppfattning och syntes äfven stå mindre väl tillsammans med 16 § i kammarrättens instruktion, genom hvilket stadgandes ändrade lydelse afsetts att åt kammarrättens ordinarie ledamöter förbehålla ledningen af praxis i fattigvårdsmål. I följd häraf hade kammarrätten förklarat sig nödsakad föreslå en ökning af dess ordinarie arbetskrafter och hemställt, att två nya kammarrättsråds-embeten måtte varda inrättade.

Under erinran derom, att för tjenstgöring vid protokollet och biträde vid expeditionen å kammarrättens kansli vore anstälde sex tjenstemän, deraf hälften ordinarie och hälften amanuenser, samt att hvarje ledamot hade åt sig indelad såsom biträde en utaf bemälde tjenstemän, hade kammarrätten vidare framhållit, att inrättandet af två nya kammarrättsråds-embeten påkallade en ökning af personalen å kansliet med en notarie och en amanuens. Å kammarrättens stat funnes uppfördt under titel »vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad» ett sammanlagdt belopp af 28,400 kronor, deraf 22,000 kronor beräknats för extra biträden, 1,300 kronor för flitpen-

ningar, 2,837 kronor 50 öre till vikariatsersättning och återstoden 2,262 kronor 50 öre för renskrifning. Af det för extra biträden beräknade beloppet åtnjöte en hvar af de tre kansliamanuenserna ett arfvode af 1,800 kronor, hvadan för att bereda arfvode åt ytterligare en kansliamanuens ifrågavarande belopp hade syntes kammarrätten böra ökas med 1,800 kronor till 23,800 kronor. Då det för renskrifningskostnaden afsedda beloppet under de senare åren varit otillräckligt och i händelse af förstärkning i kammarrättens arbetskrafter utgifterna för renskrifning skulle komma att ytterligare ökas samt såsom följd af förstärkningen biträde af extra tjänstemän och vaktbetjente jemväl skulle ifrågakomma i större utsträckning än dittills, hade kammarrätten ansett, att för renskrifning borde beräknas ett belopp af 2,962 kronor 50 öre, äfvensom att det belopp, hvilket beräknats för flitpenningar, borde ökas till 1,700 kronor. För genomförande af sålunda ifrågasatta förändringar i kammarrättens organisation hade alltså embetsverket hemställt, att å ordinarie stat måtte npptagas lön och tjänstegöringspenningar för två kammarrättsråd med tillhoppa 12,800 kronor och för en notarie med 3,000 kronor, med rätt till ålderstillägg för nämnda befattningars innehafvare, samt att det till vikariatsersättning med mera anslagna beloppet måtte ökas till 31,300 kronor.

I öfverensstämmelse med hvad kammarrätten sålunda föreslagit hade också af Kongl. Maj:t gjorts framställning till 1897 års Riksdag, men Riksdagen hade bifallit densamma allenast på det sätt, att å extra stat för år 1898 uppförts dels till arfvoden åt adjungerade kammarrättsråd ett belopp af 12,800 kronor och dels till arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad sammanlagdt 4,700 kronor. På derom af Kongl. Maj:t gjorda framställningar hade enahanda anslag, som för år 1898 af Riksdagen beviljats å extra stat, anvisats å extra stat jemväl för åren 1899, 1900 och 1901.

Genom de sålunda för åren 1898, 1899 och 1900 anvisade anslagen, om hvilkas användning Kongl. Maj:t genom särskilda kongl. bref meddelat närmare bestämmelser, hade kammarrätten blifvit satt i tillfälle att under dessa år erhålla förstärkning af fyra adjungerade ledamöter, af hvilka enligt Kongl. Maj:ts förordnanden två med enahanda tjänstgöringsskyldighet och befogenhet som kammarrättsråd biträdt kammarrätten under hela tiden från och med början af år 1898 samt de båda öfriga tjänstgjort under tiderna för kammarrättens vår- och höstsessioner; och hade, beträffande de på extra stat för år 1901 för kammarrätten anvisade anslag, Kongl. Maj:t den 9 november 1900 förklarar, att kammarrätten skulle erhålla biträde af fyra adjun-

gerade ledamöter, af hvilka två, som skulle ega samma tjenstgörings-skyldighet och befogenhet, som nyss nämnts, förordnats att tjenstgöra under hela år 1901 och de två andra under tiderna för kammarrättens vår- och höstsessioner, hvarjente Kongl. Maj:t meddelat föreskrift om den godtgörelse, som för berörda tjenstgöring borde dem tillkomma.

I skrifvelse den 13 december 1900 hade kammarrätten förnyat sin förberörda, i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 oktober 1896 gjorda, samt i skrifvelse den 7 oktober 1897, den 22 december 1898 och den 30 november 1899 åter upprepade framställning om förstärkning af kammarrättens ordinarie arbetskrafter; och hade kammarrätten dervid anfört följande.

Af en vid skrifvelsen fogad statistisk öfversigt öfver antalet inkomna, afgjorda och balanserade mål under åren 1896—1899 jemte enahanda uppgifter angående besvärsmålen för tiden från och med den 1 januari till och med den 30 november 1900 visade sig, att, medan vid 1897 års utgång balansen å besvärsmål utgjort 1,706, deraf 1,238 fattigvårds- och 468 andra mål, balansen vid 1898 års slut uppgått till 1,302, deraf 1,050 fattigvårds- och 252 andra mål, och vid 1899 års slut till 1,289, deraf 986 fattigvårds- och 303 andra mål. Vid utgången af år 1900 kunde, enligt hvad kammarrätten antog, balansen beräknas uppgå till omkring 1,050 mål, deraf inemot 900 fattigvårdsmål. För så vidt icke antalet inkommande mål i väsentligare grad komme att ökas, ansåge kammarrätten, att balansen under loppet af år 1901 skulle kunna ytterligare nedbringas så, att, hvad anginge andra besvärsmål än fattigvårdsmål, normala förhållanden uppnåddes och att balansen å fattigvårdsmål nedginge till 800 eller något derunder. Om det än, med stöd af sålunda anförda siffror, borde kunna antagas, att den för åren 1898—1901 anordnade provisoriska förstärkningen af kammarrättens arbetskrafter, fullföljd under ytterligare ett antal år, skulle föra till normala förhållanden äfven beträffande fattigvårdsmålen, gäfve å andra sidan den åberopade statistiska öfversigten full bekräftelse åt den uppfattning, kammarrätten vid flera tillfällen och senast i sin skrifvelse den 30 november 1899 uttalat, eller att den ökning i kammarrättens arbetsbörda, hvilken sedan lång tid tillbaka inträdt och sedermera fortgått, icke vore af endast tillfällig natur, och att en förstärkning af kammarrättens *ordinarie* arbetskrafter vore af förhållandena i hög grad påkallad.

Enligt hvad berörda öfversigt utvisade, hade antalet inkomna mål uppgått år 1896 till 4,138, år 1897 till 6,552, år 1898 till 4,054 och år 1899 till 4,418. Under det att medeltalet inkomna mål för åren

1886—1895 — den sista tioårsperiod, till hvilken kammarrätten i sin skrifvelse den 29 oktober 1896 kunnat hänvisa — utgjort 3,899, uppginge samma medeltal för de nu senast förflutna tio åren, 1890—1899, till icke mindre än 4,361. Äfven om hänsyn toges dertill, att i den höga siffra, som angäfve summan af de år 1897 inkomna målen, inginge ett betydligt antal i hufvudsak likartade taxeringsmål (fastighetstaxeringsmål från Vesterbottens län) och berörda siffra på grund deraf lämpligen reducerades, skulle ändock medeltalssiffran för tioårsperioden 1890—1899 icke komma att understiga 4,200. Samma statistiska öfversigt gäfve vidare vid handen, att sedan den 1 januari 1898, från och med hvilken dag kammarrätten oafbrutet varit biträdd af två adjungerade ledamöter med enahanda tjänstgöringsskyldighet och befogenhet som kammarrättsråd, antalet inkomna besvärsmål utgjort under år 1898 1,593, under år 1899 1,947 samt under tiden från och med den 1 januari till och med den 30 november 1900 1,487, medan under samma tider på de ordinarie och bemälde två adjungerade ledamöters föredragning afgjorts följande antal besvärsmål, nemligen år 1898 1,571, år 1899 1,581 samt under tiden från och med den 1 januari till och med den 30 november 1900 1,298. Det visade sig alltså, att, äfven om kammarrätten från ingången af år 1898 förstärkts med två nya ordinarie ledamöter, embetsverkets ordinarie arbetskrafter icke under någotdera af åren 1898 eller 1899, lika litet som under den ofvan angifna delen af år 1900, skulle varit tillräckliga för att åstadkomma ett arbetsresultat, motsvarande det tillströmmande materialet, samt att den minskning i arbetsbalansen, som under tiden egt rum, uteslutande varit att tillskrifva den omständigheten, att kammarrätten, förutom af de två med kammarrättsråds tjänstgöringsskyldighet adjungerade ledamöterna, under de ordinarie sessionerna haft biträde af ytterligare två adjunkter.

Med sådana förhållanden för ögonen och då, såsom kammarrätten i sin skrifvelse den 30 november 1899 framhållit, för framtiden någon minskning i tillströmningen af mål icke vore att förvänta, men väl motsatsen, syntes det obestridligt, att ur synpunkten af den motsvarighet, som borde finnas mellan arbetsmaterialet och arbetskrafterna, behofvet af kammarrättens förstärkning med två nya ordinarie ledamöter blifvit så fullständigt som möjligt ådagalagdt. Men för en sådan åtgärd talade jemväl andra viktiga skäl, i främsta rummet den inom statsförvaltningen erkända grundsats, som bjöde, att ett behof, hvilket under en följd af år visat sig vara af stadigvarande natur, också blefve på ett *stadigvarande* sätt tillgodosedt. Tillämpningen af denna grundsats

skulle varda af desto större betydelse, då det, såsom i förevarande fall, gälde ett embetsverk, hvilket hade att inom ett vidsträckt område af förvaltningen skipa rätt och beträffande en vigtig grupp af ärenden, fattigvårdsmålen, i sista instans fälla dom. Såsom kammarrätten förut erinrat, innebure anlitaudet i mera vidsträckt omfattning af tillfälliga arbetskrafter för handläggningen af ärendena i kammarrätten ett betänkligt afsteg från den af ålder och lag hägnade grundsatsen, att rättskipningens handhafvande borde vara förbehållen ordinarie domare; och ehuru hittills afsevärda hinder icke mött för fyllande af kammarrättens behof af extra arbetskrafter, syntes det i längden svårigen kunna påräknas, att med de ytterst ringa utsigter till befordran, embetsverket under närvarande förhållanden hade att erbjuda, adjunkter skulle komma att stå embetsverket till buds med sådan kompetens, att deras deltagande i ärendenas behandling icke kunde medföra fara för minskad rättssäkerhet.

Då kammarrätten, med åberopande af det nu och förut i ämnet anförda, förnyat sin hemställan om uppförande å embetsverkets stat af lön och tienstgöringspenningar för ytterligare två kammarrättsråd äfvensom om de öfriga häraf föranledda ändringar i staten, hvarom framställning gjorts i kammarrättens skrifvelse den 29 oktober 1896, hade kammarrätten ansett sig icke böra underlåta att påpeka, att, såsom af det föregående tydligen framginge, den ifrågasatta förändringen i kammarrättens organisation icke uteslöte behofvet af särskilda åtgärder till utjemnande af den balans af besvärsmål, som vid 1901 års utgång ännu kunde qvarstå och hvilken kammarrätten trott sig kunna beräkna till omkring 800 fattigvårdsmål. Då det för rikets kommuner icke kunde annat än föranleda betydande olägenheter, att de till kammarrätten fullföljda fattigvårdsmålen under flera år finge vänta på sitt afgörande, syntes det i hög grad önskvärdt, att den nämnda balansen måtte skyndsammast kunna afarbetas, och kammarrätten hade därför hemställt, huruvida icke, samtidigt med att den föreslagna förändringen i kammarrättens organisation genomfördes, medel kunde ställas till kammarrättens förfogande för att under de ordinarie sessionerna bereda embetsverket biträde af fyra adjungerade ledamöter. Med en sådan anordning, hvarigenom hela antalet af de under vår- och höstsessionerna tienstgörande ledamöterne skulle komma att uppgå till tolf, eller två mer än för närvarande, borde, enligt kammarrättens åsigt, utsigt förefinnas, att, så vidt icke antalet inkommande mål i väsentligare grad ökades, balansen skulle så hastigt kunna nedbringas, att inom en tidrymd af omkring två år normala förhållanden blefve uppnådda. Kammarrätten hade

emellertid ansett sig böra uttryckligen betona, att en ökning i de tjänstgörande ledamöternas antal till den nyss angifna siffran, efter kammarrättens mening, kunde ifrågasättas endast under förutsättning, att framställningen om förstärkning af embetsverkets *ordinarie* arbetskrafter vunne bifall. Redan för närvarande, då under de ordinarie sessionerna tjänstgjorde sex kammarrättsråd och fyra adjungerade ledamöter, vore, såsom kammarrätten förut påvisat, de tillfälliga ledamöternas antal i förhållande till den ordinarie personalen större, än som kunde anses innebära en tillfredsställande anordning af förhållandena. Uppenbarligen kunde en sådan sammansättning af personalen, att halfva antalet komme att utgöras af adjungerade ledamöter, under inga förhållanden vara tillräddig. Den kostnad, som skulle erfordras för att sålunda bereda kammarrätten tillfällig förstärkning med fyra adjungerade ledamöter, hade syntts kammarrätten, vid det förhållande att dessa samtliga skulle tjänstgöra allenast under de ordinarie sessionerna och med tagen hänsyn till de förändringar i personalförhållandena inom embetsverket, hvilka vid bifall till framställningen om inrättandet af två nya kammarrättsråds-embeten och jemväl af annan anledning kunde under den närmare framtiden vara att förvänta, kunna för år 1902 beräknas till 12,000 kronor, i hvilken summa då inräknats, förutom adjunktionsarfvoden, äfven arfvoden till extra amanuenser och erforderligt belopp till bestridande af renskrifningskostnad. Derest emellertid Kongl. Maj:t icke skulle finna anledning att vidtaga åtgärder för en så skyndsam afarbetning af den vid 1901 års utgång kvarstående arbetsbalansen, som kammarrätten funnit önskvärd, hade kammarrätten ansett det dock vara oundgängligt, att embetsverket, så vidt balansens nedbringande skulle kunna fullföljas, under år 1902 och en följd af år framåt finge under vår- och höst-sessionerna påräkna biträde af två adjunkter. Det belopp, som i sådant fall skulle för år 1902 erfordras till adjunktionsarfvoden och öfriga af adjunktionen föranledda utgifter, hade ansetts kunna beräknas till 6,000 kronor.

Slutligen hade kammarrätten, jemte erinran, att Riksdagen på extra stat för år 1901 till arfvoden åt amanuenser samt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad beviljat 8,300 kronor, af hvilket belopp 3,600 kronor vore afsedda att bereda de å kammarrättens revisionsafdelning och aktuariekontor tjänstgörande amanuenser ökning i deras arfvoden från 1,200 till 1,500 kronor om året, hemställt, att, enär behovet af denna löneförbättring måste anses vara af stadigvarande art, det för samma löneförbättring erforderliga belopp måtte uppföras på ordinarie stat.

Med åberopande af hvad sålunda anförts hade kammarrätten hem-

ställt, att å ordinarie stat måtte uppföras lön och tjänstgöringspenningar för ytterligare två kammarrättsråd med tillhopa 12,800 kronor och för ytterligare en notarie med 3,000 kronor, med rätt för dessa befattningars innehafvare till ålderstillägg i likhet med öfriga tjänstemän i samma tjänstegrad, äfvensom att anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad, för närvarande bestämdt till 28,400 kronor, måtte höjas med tillsammans 6,500 kronor eller till 34,900 kronor.

Departementschefen har för egen del anført, att, om det än redan länge varit uppenbart, att kammarrättens nuvarande ordinarie personal icke förmådde uppbära den arbetsbörda, som hvilade på detta embetsverk, och att följaktligen berörda personal förr eller senare måste ökas, syntes det honom efter den utredning, kammarrätten i sin senast omförmälda skrifvelse lemnat, som om någon tvekan icke heller borde kunna förefinnas derom, att tidpunkten nu vore inne att vidtaga en dylik åtgärd. Sedan Kongl. Maj:t hos 1897 års Riksdag gjort framställning om ökning af embetsverkets ordinarie arbetskrafter, funnes, förutom den erfarenhet, som redan då stått till buds, nu att åberopa den ytterligare erfarenhet, som i detta afseende under tiden vunnits. Resultatet af denna erfarenhet föreläge i kammarrättens förevarande skrifvelse, hvilken departementschefen åberopade och ur hvilken han särskildt ville framhålla, hurusom, oaktadt kammarrätten under åren 1898, 1899 och 1900 haft biträde af, bland andra, två adjungerade ledamöter med enahanda tjänstgöringsskyldighet och befogenhet som kammarrättsråd och således i verkligheten, om också icke hvad alla beträffade till namnet, åtta kammarrättsråd varit i tjänstgöring, det dock visat sig, att ett antal mål, motsvarande det, som till kammarrätten inkommit under hvartera af åren 1898 och 1899 samt under den del af år 1900, för hvilken redogörelse föreläge, icke kunnat af dessa åtta ledamöter fullständigt slutbehandlas under det år, de inkommit. Den samlade erfarenhet, som nu kunde anföras till stöd för behovet af ytterligare förstärkning af kammarrättens ordinarie arbetskrafter, vore således både omfattande till tiden och med hänsyn till resultatet synnerligen upplysande. Vid sådant förhållande syntes det departementschefen, som om denna fråga nu borde vara mogen för slutligt afgörande.

Med den ökning af kammarrättens ordinarie personal, departementschefen alltså i öfverrensstämmelse med embetsverkets hemställan nu föresloge, borde man visserligen kunna förvänta, att de till kammarrätten årligen inkommande målen skulle kunna, åtminstone till allra största delen, af denna personal inom året slutbehandlas, men till afarbetande

af den balans af mål, som vid utgången af år 1901, då förändringen i kammarrättens organisation skulle taga sin början, ännu kunde förefinnas och som af kammarrätten beräknats till omkring 800 fattigvårdsmål, blefve, enligt hvad erfarenheten visat, tid för samma personal ej öfrig. För att denna balans skulle kunna snarast möjligt afarbetas, hade kammarrätten ansett behöfligt att erhålla tillfällig förstärkning af fyra adjungerade ledamöter, och då, på sätt kammarrätten äfven erinrat, det för den allmänhet, som deraf berördes, måste vara af synnerlig vikt, att denna balans af mål så fort som möjligt undanarbetades, ansåge departementschefen, att hvad kammarrätten för vinnande af detta mål föreslagit äfven borde bifallas. Hvad beträffade kostnaden för denna tillfälliga ökning af embetsverkets arbetskrafter, hade den af kammarrätten för år 1902 beräknats till 12,000 kronor, deri äfven inbegripna arfvoden till extra amanuenser och erforderligt belopp till bestridande af renskrifningskostnad. Af denna kostnad borde hälften, eller 6,000 kronor, kunna bestridas af tillgängliga medel, hvaremot återstoden syntes böra af Riksdagen begäras på extra stat för år 1902.

Då departementschefen vid anmälan den 13 januari 1900 af kammarrättens då föreliggande framställning om beredande af medel till ökning af arfvoden åt vissa af embetsverkets amanuenser ansett sig böra föreslå, att det härför erforderliga beloppet, 3,600 kronor, skulle jemte det belopp af 4,700 kronor, som under de senare åren utgått till arfvoden åt extra biträden, flitpeuningar och renskrifningskostnad, af Riksdagen äskas på extra stat för år 1901, hade, enligt hvad nu meddelats, detta icke berott derpå, att han icke ansett berörda löneförbättring allt fortfarande böra komma vederbörande till godo, utan hade han föranledts dertill af den omständigheten, att skäl syntes honom icke föreligga att för ett så jemförelsevis obetydligt belopp då föreslå någon ändring i det å kammarrättens stat uppförda ordinarie anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden m. m. Då emellertid en höjning af berörda ordinarie anslag nu påkallades af annan anledning, och behovet af löneförbättring åt ifrågavarande amanuenser utan tvifvel måste anses vara af stadigvarande art, ansåge departementschefen, att detta anslag nu borde höjas, utom med det belopp af 2,900 kronor, som kräfdes af förut omförmalda anledning, jemväl med förenämnda 3,600 kronor.

Utskottet vill till en början erinra, hurusom Riksdagen, på sätt i statsrådsprotokollet jemväl framhållits, på extra stat beviljat dels för

hvert och ett af åren 1898, 1899, 1900 och 1901 till arfvoden åt adjungerade kammarrättsråd ett belopp af 12,800 kronor, dels ock för hvarje af åren 1898, 1899 och 1900 till arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad 4,700 kronor.

För år 1901 har Riksdagen på extra stat beviljat till arfvoden åt amanuenser samt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad 8,300 kronor. Ökningen i anslaget, 3,600 kronor, har afsett att bereda de å kammarrättens revisionsafdelning och aktuarikontor tjenstgörande amanuenser förhöjda arfvoden.

Hvad Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning beträffar, håller utskottet före, att, enär det torde få anses vara genom den i statsrådsprotokollet lemnade utredning styrkt, att kammarrättens nuvarande ordinarie personal fortfarande är alldeles otillräcklig för att hinna inom rimlig tid behandla den dit inkommande mängden af mål och ärenden, samt att den under en följd af år vunna erfarenheten gifver vid handen, att någon afsevärd minskning i embetsverkets arbetsbörd icke är att förvänta, intet skäl förefinnes att längre undanskjuta frågan om ökning i antalet af kammarrättens ordinarie personal. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag, att å nämnda embetsverks ordinarie stat må uppföras aflöningar dels åt ytterligare två kammarrättsråd med 12,800 kronor, dels ock åt en notarie med 3,000 kronor.

Mot förslaget att till den ordinarie staten öfverföra jemväl det extra anslaget åt amanuenser m. m. med ett belopp, som till följd af den nya notarietjenstens inrättande kunnat nedsättas till 6,500 kronor, har utskottet ej heller något att erinra.

Med anledning af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må å kammarrättens stat uppföra lön och tjenstgöringspenningar för ytterligare två kammarrättsråd med tillhoppa 12,800 kronor och för ytterligare en notarie med 3,000 kronor, med rätt för dessa befattningars innehafvare till ålderstillägg i likhet med öfriga tjenstemän i samma tjenstegrad, äfvensom höja det nu å kammarrättens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad, 28,400 kronor, med 6,500 kronor till 34,900 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslaget till kammarrätten att höjas med 22,300 kronor, eller från 169,600 kronor till 191,900 kronor.

Tullverket.

3:o) Kongl. Maj:t har beträffande tullverket föreslagit, att Riksdagen, med godkännande af de enligt förut omförmälda protokoll öfver finansärenden tillstyrkta förändringar i tullverkets stater, måtte för år 1902 bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 2,982,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen;

Ang. anslag.
till tullverket.
[3.]

kommande vid bifall härtill anslaget till tullverket att minskas med 200 kronor.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen uti förevarande ärende anfört följande.

I skrivelse till Kongl. Maj:t den 10 november 1900 hade generaltullstyrelsen afgifvit förslag till tullverkets stater för år 1902, och hade styrelsen dervid beträffande *indragningsstaten* anmält, att densamma genom en derå uppförd persons afgang minskats med 450 kronor, i följd hvaraf denna stats slutsumma komme att utgöra 9,740 kronor.

I afseende å öfriga ordinarie utgiftsstaten hade generaltullstyrelsen icke föreslagit någon annan ändring, än att till jemnande af staternas slutsumma det å *omkostnadsstaten* upptagna anslaget till diverse utgifter måtte ökas med 250 kronor samt följaktligen denna stat, hvars slutsumma för år 1901 utgjorde 257,410 kronor, bestämmas till 257,660 kronor.

Med iakttagande af sålunda föreslagna ändringar skulle tullverkets ordinarie utgiftsstaten för år 1902 komma att upptaga följande slutsummor, nemligen:

aflöningsstaten	kronor 2,216,300: —
öfvergångsaflöningsstaten	” 9,500: —
ålderstilläggsstaten	” 220,000: —
indragningsstaten	” 9,740: —
pensionsstaten för afskedade tjänstemän och betjente	” 227,000: —
pensionsstaten för afidne tjänstemäns och betjentes efterlemnade enkor och barn (deraf 10,000 kronor bestämdt anslag)	” 41,800: —
omkostnadsstaten	” 257,660: —
	summa kronor 2,982,000: —

eller 200 kronor mindre än det belopp, hvarå motsvarande stater för år 1901 slutade.

Departementschefen har vidare erinrat, att Riksdagen, till bestående af kostnaderna för uppehållande på förordnande under innevarande år af vissa nya tjänster vid tullverket, på extra stat för år 1901 anvisat ett belopp af 210,000 kronor, samt meddelat, att han hade för afsigt att tillstyrka Kongl. Maj:t att äfven för år 1902 af Riksdagen för omförmälda ändamål begära ett extra anslag. Vid hvad general-tullstyrelsen nu föreslagit i fråga om tullverkets ordinarie utgiftsstat, har departementschefen förklarad sig icke hafva funnit något att anmärka.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Öfverintendentsembetet.

Ang. höjning
af anslaget till
öfverintenden-
tsembetet.

[4.]

4:o) Kongl. Maj:t har i punkten 4 under denna hufvudtitel i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att höja det å öfverintendentsembetets stat till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och extra ordinarie arkitekter samt renskrifningskostnad m. m. uppförda anslag, 8,400 kronor, med 3,600 kronor till 12,000 kronor;

hvarigenom anslaget till öfverintendentsembetet komme att höjas från 35,500 kronor till 39,100 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende till en början erinrat, hurusom å den för öfverintendentsembetet gällande stat, i hvilken sedan år 1880 någon ändring icke vidtagits, vore uppfördt ett anslag å 8,400 kronor till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och extra ordinarie arkitekter samt renskrifningskostnad m. m. Af detta anslag bestredes utgifter för semestertjenstgöring, för beredande af ersättning åt tjänstförrättande öfverintendenten under ordinarie innehafvarens af detta embete tjänsteresor, för utgörande af dagarfvoden åt embetets extra ordinarie arkitekter under tjänsteresor, som de på grund af embetets förordnanden företoge, för arfvoden och gratifikationer åt de å embetets såväl tekniska som administrativa afdelning tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän och extra ordinarie betjente äfvensom för godtgörande af inom verket erforderlig renskrifning.

I skrifvelse till Kongl. Maj:t den 20 november 1900 hade, enligt

hvad departementschefen vidare meddelat, öfverintendentsembetet gjort framställning om höjning af berörda anslag och till stöd härför anført hufvudsakligen följande.

Hos öfverintendentsembetet vore utom chefen anställda endast tre ordinarie tjänstemän med teknisk bildning, af hvilka emellertid två, de båda intendenterna, hade sin tid så godt som uteslutande upptagen af den dem närmast anförtrorda värden om kronans under embetets inseende ställda egendomar i Stockholm och i landsorten.

Den hufvudsakliga handläggningen af de ritnings- och granskningsmål af ofta synnerligen magtpåliggande art, som till embetet hänskötes, måste följaktligen anförtras åt verkets extra ordinarie tjänstemän på den tekniska afdelningen. Dessa extra ordinarie arkitekter, hvilka, innan de kunde ifrågakomma att hos verket anställas, fått underkasta sig en lång och kostsam, oftast delvis äfven i utlandet genomgången studiekurs, måste således besitta framstående skicklighet samt såväl teoretisk som praktisk erfarenhet.

Sedan under loppet af år 1893 öfverintendentsembetets nuvarande organisation blifvit fullständigt genomförd, hade, med undantag af en kortare tid, under hvilken antalet extra ordinarie arkitekter utgjort 18, 17 extra ordinarie arkitekter varit hos embetet samtidigt och, med få undantag, med ungefär enahanda tjänstepligter tjänstgörande. Antalet af de ärenden, som handlagts å embetets tekniska afdelning och för hvilka någon godtgörelse icke utgått från särskilda af Riksdagen på extra stat beviljade byggnadsanslag, hade, då deri inräknades sådana, som afsåge upprättande, omarbetande och kopiering af ritningar samt granskning och upprättande af kostnadsförslag, under det senaste årtiondet utgjort:

år 1890	107	ärenden
” 1891	144	”
” 1892	102	”
” 1893	134	”
” 1894	118	”
” 1895	111	”
” 1896	128	”
” 1897	121	”
” 1898	137	”
” 1899	175	” samt
” 1900 intill den 20 november	159	”

Sedan öfriga utgifter, hvilka skolat af ifrågavarande anslag gäldas och hvilka uppgått till sammanlagdt omkring 3,400 kronor om året,

blifvit bestridda, hade till gratifikationer för extra ordinarie arkitekter och öfriga extra tekniska biträden, som behöft anlitas, återstått omkring 5,000 kronor för hvarje år. Om från detta belopp frånräknades omkring 250 kronor, som i allmänhet åtgått för att ersätta de ingenjörer, som haft embetets uppdrag att granska värmeledningsförslag, verkställa hållfasthetsberäkningar m. m. dylikt, hade till fördelning mellan de extra ordinarie arkitekterna blifvit öfrigt endast omkring 4,750 kronor. Enär under exempelvis år 1900 samt åren 1899 och 1898 de extra ordinarie arkitekternas antal varit 17, hade således till en hvar af dem kunnat i medeltal utbetalas omkring 280 kronor om året, och då de af bemälde tjänstemän handlagda ärenden under sagda år i medeltal uppgått till 157, hade alltså på hvar och en af dem under samma tid likaledes i medeltal kommit 9 ärenden. För hvart och ett af dessa ärenden hade då kunnat i genomsnitt beredas en ersättning af 31 kronor. Antoge man, att en tredjedel af de ärenden, de extra ordinarie arkitekterna hade att ombestyras, utgjordes af utförandet af vissa embetet åliggande kopieringsarbeten, och att dessa kopieringar i allmänhet kunde anses skäligen godtgjorda med 15 kronor för hvarje, hade den hos embetet anstälde extra ordinarie arkitekten för öfriga 6 ärenden, som enligt de gjorda beräkningarne under hvardera af åren 1898—1900 tilldelats honom, icke kunnat i medeltal påräkna större ersättning än omkring 39 kronor för hvarje ärende. Bland dessa ärenden finnes dock icke få sådana, som påkallade uppgörandet af helt nya ritningar af ofta särdeles invecklad beskaffenhet, äfvensom upprättande af fullständiga arbetsbeskrifningar och kostnadsberäkningar, arbeten, hvilka i allmänhet toge en tid af åtminstone två veckor i anspråk, och för hvilkas utförande arkitekten, strängt sysselsatt som han vanligen vore till följd af sin egentliga privata verksamhet, måste i sin ordning anlita biträden, som han hade att af egna medel aflöna med relativt höga belopp. Det finge väl medgifvas, att icke sällan ärenden föreläge, hvilka kräfde väsentligt mindre arbete, men med hänsyn till såväl de fordringar, hvilka numera ställes på arkitekten äfven vid lösandet af ringare uppgifter, som ock de ersättningar, hvarpå han enligt allmänt inom landet antagna arkitekttaxor kunde af enskilda göra anspråk, syntes det påtagligt, att den godtgörelse, embetet under nuvarande förhållanden kunde lemna sina extra ordinarie tekniska biträden, vore alltför obetydlig. Att statsverket icke kunde i förevarande fall erbjuda bemälda extra ordinarie tjänstemän en godtgörelse, motsvarande den, desse genom utfövan af enskild verksamhet kunde bereda sig, vore visserligen tydligt, men man syntes dock böra tillse, att åt dessa tjänstemän i hvarje fall lemnades en er-

sättning, som åtminstone stode i något rimligt förhållande till det arbete, de utförde.

Derest ifrågavarande anslag ökades med 3,600 kronor eller till 12,000 kronor och under förutsättning att öfriga utgifter, som borde bestridas af anslaget, komme att något ökas, eller från 3,400 kronor till 3,800 kronor, skulle således, om ett afdrag å 300 kronor gjordes för ersättande af nödigt ingenjörbiträde, ett årligt belopp af omkring 7,900 kronor återstå att användas till ersättning åt de extra ordinarie arkitekterna. Med detta belopp skulle, under antagande, att de extra ordinarie arkitekternas antal fortfarande komme att utgöra 17 — och en nämnvärd minskning i detta antal syntes icke kunna ifrågasättas, enär de personer, som hos embetet erhöle anställning, vanligen till följd af sin duglighet vore af enskild verksamhet så upptagne, att de icke vore i tillfälle att för den låga aflöning, embetet under alla omständigheter kunde erbjuda dem, åtaga sig flera arbeten för verkets räkning, än för närvarande vore fallet — till hvar och en af dem kunna årligen utbetalas omkring 464 kronor eller för hvarje ärende, derest en hvar af dessa tjänstemän antoges fortfarande få 9 sådana sig årligen tilldelade, omkring 51 kronor, och, om kopieringsärendena frändroges, i alla fall icke mer än 69 kronor för hvarje egentligt ritningsärende, allt i medeltal.

Med åberopande af hvad sålunda anförts hade öfverintendents-embetet hemställt, att hos Riksdagen måtte göras framställning om höjning af ifrågavarande anslag med 3,600 kronor.

Departementschefen har till sist yttrat, att hvad öfverintendents-embetet sålunda anført angående beloppet af den godtgörelse, som med anlåtande af hittills anslagna medel kunnat beredas de extra ordinarie arkitekterna, utvisade, att ifrågavarande anslag måste höjas, för att dessa tjänstemän måtte komma i åtnjutande af en åtminstone någorlunda skälig ersättning för det arbete i verkets tjänst, som af dem krädes; och syntes honom den ökade ersättning, hvartill den af öfverintendents-embetet föreslagna höjningen af anslaget skulle lemna tillgång, icke vara för högt tilltagen.

Med hänsyn till hvad som sålunda blifvit till stöd för nu ifrågavarande framställning anfördt, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till densamma och hemställer alltså,

att Riksdagen må höja det å öfverintendents-embetets stat till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och extra ordinarie arkitekter samt renskrif-

ningskostnad m. m. uppförda anslag, 8,400 kronor, med 3,600 kronor eller till 12,000 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslaget till öfverintendentsembetet att höjas från 35,500 kronor till 39,100 kronor.

Patent- och Registreringsverket.

Ang. patent- och registreringsverket äfvensom disposition af patent- och varumärkesavgifter samt vissa andra registreringsavgifter.

[5.]

5:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen, med godkännande af det enligt statsrådsprotokollet för den 11 januari 1901 tillstyrkta förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1902, måtte medgifva,

att avgifterna för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka i enlighet med den godkända utgiftsstaten för patent- och registreringsverket betingades af tillämpning under år 1902 af förordningen angående patent, lagen om skydd för varumärken samt lagen om skydd för vissa mönster och modeller; samt

att avgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren finge användas till bestridande af de utgifter, hvilka antingen i enlighet med nyssberörda utgiftsstat betingades af tillämpning under år 1902 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, och lagen om registrering af bankaktiebolag, eller ock af Kongl. Maj:t funnes betingade af tillämpning under år 1902 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och prokura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Enligt hvad oförmälda statsrådsprotokoll gifver vid handen, har departementschefen vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t erinrat, hurusom Kongl. Maj:t den 1 juni 1900, i enlighet med Riksdagens samma år fattade beslut, fastställt för år 1901 samma utgiftsstat för patent- och registreringsverket, som varit gällande för år 1900. Denna utgiftsstat omfattade följande hufvudafdelningar:

A. Aflöningar	63,500 kronor
B. Omkostnader, förslagsanslag,	101,000 „
	<hr/>
	summa 164,500 kronor.

I fråga om embetsverkets ekonomiska ställning hade, enligt hvad departementschefen vidare anført, patent- och registreringsverket meddelat följande siffror.

Inkomsterna under år 1899 af influtna afgifter för patent och för registrering af varumärken äfvensom för registrering af aktiebolag hade utgjort:

vid patent- och varumärkesafdelningen:			
avgifter för 2,204 patentansökningar (deraf 10 obetalda)	kronor	43,880: —	
årsavgifter för patent	„	102,945: —	
avgifter för 445 ansökningar om registrering af varumärken, (deraf 2 obetalda)	„	17,720: —	
avgifter för 94 ansökningar om förnyad registrering af varumärken	„	940: —	
försålda publikationer	„	2,802: 75	168,287: 75
vid aktiebolagsafdelningen:			
avgifter för 1,974 ansökningar	„	63,830: 75	
försålda publikationer	„	722: 86	64,553: 61
		tillsammans kronor	232,841: 36.

Utgifterna för samma år hade utgjort:

vid patent- och varumärkesafdelningen	kronor	158,648: 88
vid aktiebolagsafdelningen	„	31,544: 44
		eller tillhopa kronor 190,193: 32.

Inkomsterna för år 1899 hade således öfverstigit utgifterna med 42,648 kronor 4 öre, af hvilket öfverskott 9,638 kronor 87 öre belöpte å patent- och varumärkesafdelningen samt 33,009 kronor 17 öre å aktiebolagsafdelningen.

Beträffande patent- och registreringsverkets inkomster under år 1900 hade embetsverkets chef i afgifven promemoria meddelat, att dessa inkomster utgjort:

vid patent-, varumärkes- och mönsterafdelningen:		
avgifter för 2,258 patentansökningar (deraf 16 obetalda)	kronor	44,840: —
årsavgifter för patent	„	121,560: —
avgifter för 380 ansökningar om registrering af varumärken	„	15,200: —
		Transport kronor 181,600: —

	Transport kronor	181,600: --	
afgifter för 79 ansökningar om förnyad registrering af varumärken	„	790: —	
afgifter för 29 ansökningar om registrering af vissa mönster och modeller	„	290: —	
återstald prenumerationsafgift	„	44: 40	
försålda publikationer	„	2,273: —	184,997: 40
vid aktiebolagsafdelningen:			
afgifter för 2,230 ansökningar	„	58,771: 70	
försålda publikationer	„	869: 42	59,641: 12
	tillsammans kronor	244,638: 52	

I skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 oktober 1900 hade patent- och registreringsverket afgifvit förslag till utgiftsstat för embetsverket under år 1902. I berörda förslag hade den ordinarie personalen ökats med fem byråingenjörer och en aktuarie; förslagsanslaget till ålders-tillägg hade höjts med 2,000 kronor och omkostnadsstaten hade ökats med 11,000 kronor.

Ökning af den ordinarie personalen.

Beträffande frågan om ökning af byråingenjörernas antal hade patent- och registreringsverket erinrat derom, att patentansökningarnas granskning från teknisk synpunkt och i fråga om uppfinningens nyhet i första hand verkställes af byråingenjörer och biträdande ingenjörer. Dessa sistnämnde utförde alldeles samma slag af arbete som byråingenjörerna, hvarvid dock af byråingenjörerna, såsom högre aflönade, fordrades större arbetsprodukt. Öfver granskningens resultat hade byråingenjörer och biträdande ingenjörer att afgifva skriftliga utlåtanden till vederbörande föredragande. Byråingenjörerna vore å stat uppförda tjänstemän af första lönegraden, hvaremot de biträdande ingenjörerna vore extra tjänstemän, anstälde mot årsarfvoden, som för närvarande utginge till sex af dem med 1,800 kronor till hvar och till de öfriga med 1,500 kronor till hvar. Då byråingenjörsbefattningarna med år 1896 tillkommit i anledning af svårigheten att förmå lämpliga personer att söka anställning såsom biträdande ingenjörer för granskningsarbetets utförande, hade byråingenjörsbefattningarnas antal ansetts tills vidare böra begränsas till fyra för att icke i ett slag allt för mycket öka verkets aflöningsstat. Redan då hade det emellertid varit uppenbart, att patentansökningarnas antal länge varit större, än att fyra byrå-

ingenjörer kunde medhinna deras handläggning. Också hade under de följande åren i mån af arbetets stegring antalet mot årsarfvide anställda biträdande ingenjörer ökats, så att deras antal, när patent- och registreringsverket den 23 oktober 1897 afgifvit förslag till ordinarie stat för embetsverket, uppgått till åtta, af hvilka dock två, som användes för bibliotekariegöromål och statistiska anteckningar samt för patentansökningarnas klassificering och fördelning bland granskarne, endast i ringa mån kunde påräknas för granskningsarbetet. I sistberörda förslag hade beräknats att under år 1899 rätteligen borde för sjelfva granskningsarbetet finnas i embetsverket anställda tio byråingenjörer, oberäknadt de två byråingenjörer, som samtidigt föreslagits att anställas för bibliotekariegöromål och för statistiska arbeten m. m. Det hade för den skull ansetts, att åtta nya byråingenjörsbefattningar redan då borde inrättas, hvilket angifvits medföra den fördel, att man sedermera icke allt för snart skulle behöfva ifrågasätta inrättandet af nya ordinarie dylika befattningar; men då det möjligen ur andra synpunkter kunde väcka betänklighet att i ett slag så betydligt öka verkets ordinarie stat, hade verket icke då ifrågasatt inrättandet af flera än fyra nya dylika befattningar, af hvilka allenast två afsetts för det egentliga granskningsarbetet.

Vid behandlingen af förslaget hade statsrådet och chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet den 14 januari 1898 uttalat, bland annat, att någon tvekan icke borde råda att tillstyrka det af embetsverket afgifna förslag, som inskränkts till fyra nya byråingenjörsbefattningar, och att, om han därför ändock icke ansåge sig böra tillstyrka framläggandet af förslag om en sådan ökning, detta icke hade sin grund i någon ovisshet om behöfvets verklighet, utan endast i nödvändigheten af att icke med en gång binda sig vid en så stor ordinarie personal, att det skulle kunna tänkas inträffa, att de för denna personals aflöning afsedda medel skulle kunna blifva åtminstone för någon tid otillräckliga. Chefen för civildepartementet hade dock tillagt, att någon allvarlig farhåga icke syntes behöfva förefinnas, för att inkomsterna under år 1899 och närmast derpå följande år icke skulle komma att täcka utgifterna, och att, hvad den mera aflägsna framtiden beträffade, man väl måste utgå ifrån, att patent- och registreringsavgifterna alltid måste sättas till sådant belopp, att de betäckte de verkligen behöfliga utgifterna för patent- och registreringsverkets behöriga gång, men att, då det emellertid borde anses vara förenligt med nödig varsamhet att icke på en gång bevilja alla de begärda byråingenjörstjänsterna på

ordinarie stat, han trodde sig böra inskränka sig till att föreslå två nya dylika tjänster jemte de redan befintliga fyra tjänsterna.

Patent- och registreringsverket hade derjemte erinrat, att i enlighet med berörda uttalande Kongl. Maj:t i proposition till 1898 års Riksdag föreslagit inrättandet af två nya byråingenjörsbefattningar och att denna framställning blifvit af Riksdagen bifallen.

Byråingenjörernas antal hade härigenom kommit att uppgå till sex, men genom tillsättningen af de två nya befattningarna hade emellertid icke erhållits någon som helst förstärkning i arbetskrafter för sjelfva granskningsarbetet. Den ena befattningen hade nemligen tagits i anspråk för ett första ordnande å ordinarie stat af det statistiska arbetet och klassificeringen och genom den andra befattningen hade verket vunnit en ordinarie föreståndare för dess bibliotek, hvilket — utom det att det dagligen hölles tillgängligt för allmänheten — måste vara ordnad och katalogiseradt för att kunna af verkets tekniska personal användas vid nyhetsgranskningen af patentansökningar.

Patent- och registreringsverket hade vidare anført, att patentansökningarnas antal uppgått: år 1895 till 1,460, år 1896 till 1,714, år 1897 till 1,947, år 1898 till 2,023 och år 1899 till 2,204 samt syntes under år 1900 åtminstone icke komma att understiga sistnämnda antal. För att granskningsarbetet skulle kunna hålla jemna steg med patentansökningarna, hvilkas antal sålunda år från år ökats, hade verket varit hänvisadt till att i allt större omfång anlita extra arbetskrafter, hvilket i fråga om personalen gifvit till resultat, att, under det att de med granskningsarbete sysselsatta byråingenjörerna bibehållits till fyra, de för dylikt arbete anställda biträdande ingenjörernas antal sedan hösten 1897 stigit och för närvarande uppginge till tretton. Till detta antal komme dessutom tre biträdande ingenjörer, af hvilka två tjänstgjorde vid det statistiska arbetet och klassificeringen samt en biträdde den tekniske sekreteraren med patentskrifters utgifvande från trycket m. m. Hela antalet biträdande ingenjörer uppginge derigenom för närvarande till sexton och hade således under loppet af tre år fördubblats. Af de biträdande ingenjörerna hade, med hänsyn till deras osäkra ställning i verket och beloppet af det till dem utgående arvode, icke ansetts kunna fordras vare sig full tjänstgöring eller tjänstgöring viss tid på dagen — helst verket genom uppställande af fordran härom sannolikt skulle blifvit urständsat att åt sig förvärfva dessa för arbetets besörjande nödvändiga extra arbetskrafter — utan de hade hvar och en fått sig tilldeladt visst arbete, som beräknats för dem hvar medföra en daglig arbetstid af 3 till 4 timmar, och hade de, för att beredas

möjlighet till arbete jemväl å annat håll, erhållit medgifvande att för utförande af detta arbete sjelfva inom vissa gränser välja arbetstid, hvaraf följden blifvit, att faktiskt flertalet af dem verkstälde granskningsarbetet under eftermiddagstimmar. Detta förhållande måste i flera hänseenden verka ofördelaktigt för arbetet inom verket, enär svårighet mötte för vederbörande föredragande att kunna lemna granskaren erforderlig ledning i arbetet och att från granskaren inhemta för förtydligande af det skriftliga yttrandet till äfventyrs erforderliga muntliga förklaringar. Dertill komme, att ej sällan patentsökande eller dennes ombud infunne sig i embetslokalen i afsigt att få lemna granskaren muntliga upplysningar och utreda sin sak, men att dessa upplysningar och utredningar uteblefve, då granskarne ej der träffades å embetsverkets vanliga arbetstimmar. Dylika muntliga förhandlingars viktiga betydelse för granskningsarbetets rigtiga utförande hade erfarenheten ej blott inom patent- och registreringsverket utan äfven inom utländska patentverk noggsamt ådagalagt; men, i stället för att sådana muntliga förhandlingar borde underlättas och befordras, hade desamma genom det stora omfång, i hvilket granskningsarbetet måste anförtros åt extra personal, blifvit försvårade.

Oaktadt de biträdande ingenjörerna sålunda medgifvits förmånen att välja sina arbetstimmar, om blott det förelagda arbetet inom viss tid af dem fullgjordes, hade dessa befattningar i allmänhet icke visat sig vara af för tjensten lämpliga ingenjörer eftersökta, och ombyte af personal hade för den skull ofta förekommit. Enligt hvad patent- och registreringsverket meddelat, hade under år 1900 sex biträdande ingenjörer anhållit om entledigande antingen definitivt eller tills vidare i anledning af vunnen förmånligare anställning, hvarigenom det icke kunnat undvikas, att till biträdande ingenjörer med egen rotel understundom måst för kortare eller längre tid förordnas ingenjörer, som omedelbart förut antagits till extra ordinarie tjänstemän hos embetsverket. Granskningsarbetet förutsatte dock, för att blifva tillfredsställande, ej blott kännedom om patentväsendet i allmänhet och den inom embetsverket tillämpade praxis, utan äfven insigt och vana att för ansökningarnas granskning i afscende å uppfinningarnas nyhet begagna sig af det i embetsverket tillgängliga betydliga granskningsmaterialet, bestående af in- och utländska patentskrifter och öfrig teknisk litteratur. Innan denna kännedom, insigt och vana hunnit förvärfvas, hade granskaren svårt att bedöma uppfinningarnas nyhet och uppskatta olikheterna mellan närstående uppfinningar. I följd deraf äfventyrades, att patentärendenas handläggning fördröjdes och fördes ur rätt spår, jemte

det att vederbörande ledamöter, som hade att till föredragning bereda dessa, af ovana biträdande ingenjörer granskade patentansökningar, derigenom finge sin förut ej ringa arbetsböda i afsevärd grad förökad. Det tätare ombytet af biträdande ingenjörer vållade också den olägenheten, att nya granskare ofta finge öfvertaga och fullfölja den utredning, som påbörjats af annan granskare. Detta blefve naturligtvis så mycket olägligare, som i de allra flesta fall patentansökningarnas behandling icke afslutades, med mindre än att en vidlyftig skriftvexling mellan verket och patentsökanden egt rum.

Patentsökandes bästa och verkets tjänstbarhet skulle för den skull befrämjas, om åtminstone det hufvudsakligaste af granskningsarbetet kunde anförtros åt fast anställd ordinarie personal, och för att så skulle kunna ske, hade patent- och registreringsverket ansett sig böra föreslå anställande för granskningsarbetet af ytterligare fyra byråingenjörer. Dessa fyra skulle enligt gjorda beräkningar kunna ersätta sju biträdande ingenjörer, hvilkas arfvoden följaktligen skulle besparas.

Beträffande verkets afdelning för statistik och klassificering, hvilken afdelning, på sätt redan nämnts, sköttes af en bland byråingenjörerna med hjälp af två biträdande ingenjörer, hade patent- och registreringsverket anfört följande. Arbetet inom denna afdelning omfattade *dels statistiska anteckningar* rörande inkomna ansökningar om patent, registrering af varumärken och mönster samt aktiebolag, i dessa ärenden meddelade förelägganden och afslag, förfallna ansökningar samt utfärdade patent och beviljade registreringar, *dels förändret af register* öfver handlagda besvärsmål och invändningar samt åtskilliga hjälptabeller för att möjliggöra nödig öfversigt öfver ärendenas gång inom verket, *dels och klassificering* af såväl inkommande nya patentansökningar som äldre och nyare svenska och utländska tryckta patentskrifter efter det af embetsverket, hufvudsakligast efter tyskt mönster, fastställda klassificeringssystemet, enligt hvilket patentansökningar och patent uppdelades på grund af föremålet i för närvarande 89 klasser med i de flesta fall flera underafdelningar. De tekniska tjänstemännen tilldelades nemligen vissa grupper af patentansökningar enligt detta klassificeringssystem, och uppdelningen af tryckta patentskrifter enligt samma system hade till ändamål att för de tekniska tjänstemännen underlätta granskningsarbetet rörande uppfinningarnas nyhet och göra resultatet derutinnan säkrare genom att såsom ett afskildt helt tillhandahålla dem befintliga tryckta patentskrifter inom de grupper, som hvars och ens granskningsarbete omfattade.

För att omfattningen af det egentliga statistiska arbetet skulle

kunna bedömas, hade patent- och registreringsverket meddelat följande sifferuppgifter. Under år 1899 hade, såsom förut nämnts, 2,204 patentansökningar inkommit, hvarjemte antalet från föregående år balanserade patentansökningar utgjort 2,331. Samma år hade embetsverket utfärdat 1,053 patent samt meddelat, endast i patentärenden, 5,124 förelägganden och 785 afslag eller underrättelser om förfallna ansökningar. Under år 1899 hade embetsverket slutbehandlat 481 ansökningar om registrering af varumärken och 1,952 registreringsanmälningar rörande aktiebolag. Beträffande det vidlyftiga klassificeringsarbetet hade patent- och registreringsverket omförmält, att för år 1899 förelegat till fördelning å de särskilda klasserna svenska, norska, danska, tyska och amerikanska tryckta patentskrifter till ett antal af öfver 33,500, deraf amerikanska patentskrifter utgjort 23,296. De amerikanska patentskrifterna för år 1898 hade ännu icke hunnit fördelas, likasom icke heller några åtgärder för fördelning af de engelska patentskrifterna, hvilkas antal år 1899 uppgått till omkring 25,700, vidtagits, utan granskarne hade derutinnan fått åtnöjas med den ledning, som kunnat hemtas ur befintliga register eller uppslagsböcker. Det tillkomme dessutom den byråingenjör, som skötte verkets afdelning för statistik och klassificering, att utarbета för embetsverkets årsberättelse behöfliga tabeller och sammandrag samt att på bestämda tider genomgå granskarne journaler och uppräta rapporter, som angåfve för hvarje granskare antalet af under viss period behandlade och vid dess slut balanserade patentansökningar.

Af denna redogörelse hade det syntts embetsverket framgå, att det arbete, som ålåg ifrågavarande byråingenjör, vore för betydande för att kunna verkställas af honom med biträde af den dertill honom lemnade hjälp. Hvad som medhunnits hade i allt fall för honom, enligt lemnad uppgift, medfört arbete i verkets tjänst af i medeltal åtta timmar dagligen. Att hos honom anställa ytterligare en biträdande ingenjör skulle icke tillfredsställande afhjelpa saken, enär kontinuitet och vana vid arbetet i detta fall vore af synnerlig vikt, särskildt beträffande klassificeringen. Om granskningsmaterialet icke följdriktigt fördelades, blefve granskningsarbetet derigenom uppenbarligen lidande. För att kunna tillfredsställande ordna saken fordrades, enligt patent- och registreringsverkets förmenande, att byråingenjören befriades från en del af ifrågavarande arbete genom detsamma fördelning mellan honom och en ny ordinarie tjänsteman. På så sätt skulle ock en af de nu honom biträdande ingenjörerna kunna undvaras och dennes arfvode besparas.

I sådant syfte hade patent- och registreringsverket i det förevarande förslaget upptagit den femte nya byråingeniören.

Kostnaden för de nu föreslagna fem nya byråingeniörernas aflöning skulle — oberäknadt dem framdeles tillkommande ålderstillägg — uppgå till 15,000 kronor, men i stället skulle å omkostnadsstaten besparas åtta arfvoden till biträdande ingenjörer, hvilka arfvoden enligt förhållandena under år 1899, då arfvodena för samtliga biträdande ingenjörer utgått med 1,500 kronor till dem hvar, representerade ett belopp af tillhoppa 12,000 kronor. Ökningen i utgifter för den nu nämnda personalen skulle således på det hela inskränkas till 3,000 kronor. I sjelfva verket komme emellertid ökningen i aflöning och arfvoden icke att blifva ens så stor som 3,000 kronor, om de föreslagna nya förhållandena år 1902 jemfördes med förhållandena år 1901. I sådant hänseende hade patent- och registreringsverket meddelat, att, sedan Kongl. Maj:t den 12 september 1900 medgifvit, att arfvode åt biträdande ingenjör eller amanuens hos verket finge utgå med högst 1,800 kronor för år räknadt, detta medgifvande redan vunnit tillämpning beträffande sex biträdande ingenjörer. Vid detta förhållande finge det anses mer än sannolikt, att före 1902 års ingång åtminstone flertalet af de biträdande ingenjörer, genom hvilkas öfverflyttning på ordinarie stat arfvoden komme att besparas, redan nått det högre arfvodet, 1,800 kronor. I följd häraf komme den verkliga ökningen i utgift vid jemförelse mellan åren 1901 och 1902 att blifva väsentligt mindre än 3,000 kronor och skulle till äfventyrs inskränkas till 1,500 å 1,800 kronor. Patent- och registreringsverket hade emellertid dervid framhållit, att, enär hvad embetsverket nu begärt i fråga om personalen å patentafdelningen allenast motsvarade redan uppnådd rörelse, det icke kunde undvikas, att, om såsom antagligt vore arbetet fortföre att växa, också personalen ytterligare måste förstärkas genom anställande af biträdande ingenjörer. Men då, derest de nya ordinarie tjänsterna erhöles, det nuvarande antalet biträdande ingenjörer skulle komma att nedgå från sexton till åtta, hade patent- och registreringsverket tänkt sig, att med 1902 års ingång den proportionen skulle kunna ernås, att antalet med sjelfva granskningsarbetet sysselsatta byråingenjörer och de för sådant arbete anställda biträdande ingenjörer blefve lika, nemligen åtta. Derjemte skulle för biblioteksgöromål samt för det statistiska och klassificeringsarbetet finnas tre byråingenjörer samt dels till biträde vid klassificeringen, dels ock till hjälp åt den tekniske sekreteraren bibehållas två biträdande ingenjörer. Antalet byråingenjörer

skulle då utgöra elfva och antalet mot årsarfvode anställda biträdande ingenjörer uppgå till tio.

Patent- och registreringsverkets ifrågavarande förslag till utgiftsstat för år 1902 hade tillika, såsom förut omförmäls, utöfver den redan befintliga ordinarie personalen upptagit en aktuarie; och hade embetsverket dervid anfört följande.

Sedan Kongl. Maj:t genom kungörelse den 18 maj 1896 förordnat, att patent- och registreringsverket skulle vara registreringsmyndighet för aktiebolag, hade, på grund af kongl. brefvet den 5 juni samma år, inom verket tillsatts en notarie, hvilken fått till åliggande, bland annat, att biträda den såsom ledamot i dylika ärenden föredragande sekreteraren med expeditioners uppsättande. Enligt sistberörda kongl. bref samt den för embetsverket gällande instruktion tillkomme det derjemte omförmälde notarie att mottaga och bokföra inkommande handlingar rörande registrering af anmälningar om aktiebolag; att föra aktiebolagsregistret samt ordna och vårda alla till aktiebolagsregistret hörande arkivalier; att ombesörja utgifvandet af föreskrifna samlingar af de ur aktiebolagsregistret, föreningsregistren och handelsregistren kungjorda uppgifter; att tillhandagå embetsmyndigheter och enskilde med upplysningar i tjensten, på begäran utfärda diariibevis och andra bevis samt meddela eller bestyrka afskrifter eller utdrag af aktiebolagsregistret och tillhörande handlingar; att omhänderhafva uppbörden och redovisningen af de för registrering af anmälningar om aktiebolag inflytande afgifter; samt att, då sökt registrering af anmälan om aktiebolag vägrats, tillhandahålla vederbörande hvad af inbetald registreringsavgift för sådant fall skulle på anmälan återställas. På grund häraf hade det visat sig, att, fastän en särskild amanuens med årsarfvode, hvilket för närvarande utginge med 1,500 kronor, lemnats notarien till biträde, ingen tid blifvit honom öfrig för att biträda med expeditioners uppsättande, och att det biträde, som sekreteraren härutinnan behöft, i stället måst anskaffas genom anställande af amanuenser mot arfvode.

I den mån så erfordrats, hade det denne sekreterare biträdande antalet amanuenser ökats, så att antalet sådana för närvarande uppginge till tre med årsarfviden å respektive 1,800 kronor, 1,500 kronor och 1,200 kronor. Af sekreteraren å aktiebolagsafdelningen hade med biträde af dessa amanuenser uppsatts under år 1899 ej mindre än 1,896 koncept till anteckningar i aktiebolagsregistret, hvilka anteckningar lades till grund för de kungörelser, som beträffande registreringen skulle utfärdas, 245 förelägganden, 33 afslag och 31 utlåtanden till Kongl. Maj:t i registre-

ringsärenden angående aktiebolag. Någon minskning i aktiebolagsafdelningens göromål kunde icke förväntas, utan tvärt om hade för någon tid sedan arbetsförstärkning genom anställande till 1900 års utgång af ytterligare en amanuens måst beredas. Vid sådant förhållande hade det synts patent- och registreringsverket, att man med hänsyn till arbetets rätta skötsel borde till en ordinarie tjänsteman öfverföra de viktigare af de nu åt amanuenser anförtrödda göromålen och i sådant syfte å aflöningsstaten uppföra en till biträde med expeditioners uppsättande å aktiebolagsafdelningen afsedd notarie, i sammanhang hvarmed embetsverket föreslagit, att benämningen å den nu såsom notarie angifne tjänstemannen, som icke skött notariegöromål, måtte ändras till aktuarie.

Patent- och registreringsverkets förslag till utgiftsstat hade för den skull upptagit dels i stället för den befintlige notarien en aktuarie, dels ock en ny notariebefattning. Genom sistnämnda befattnings tillsättande hade det beräknats, att å omkostnadsstaten amanuensarfvoden till belopp af 3,000 kronor skulle kunna upphöra att utgå, i följd hvaraf om man frånsåge från framdeles utgående ålderstillägg, någon ökning af kostnaden på det hela icke synts skola genom den nya ordinarie tjänsten uppkomma.

Ålderstillägg. Beträffande det å embetsverkets utgiftsstat upptagna förslagsanslaget till ålderstillägg, hade detsamma af patent- och registreringsverket höjts från senast fastställda 1,500 kronor till förslagsvis 3,500 kronor för att möta de ökade utgifter, som i detta afseende kunde under år 1902 tillkomma för beredande af ålderstillägg åt de tjänstemän hos embetsverket, hvilka, såsom förordnade å sina befattningar år 1896, kunde finnas berättigade till åtnjutande af ålderstillägg med 1902 års ingång.

Omkostnadsanslaget. Utgiftsstatens slutsumma. Omkostnadsanslaget hade i nu gällands utgiftsstat upptagits till förslagsvis 101,000 kronor, delade på fyra poster, nemligen en för arfvoden, expenser och inventarier m. m., en för tryckalster och tryckningskostnader m. m., en för återställda registreringsafgifter samt en för bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern.

Enligt hvad patent- och registreringsverket erinrat, hade embetsverket redan vid afgifvande af sitt förslag till utgiftsstat för år 1901 anmält, att utgifterna å omkostnadsanslaget för år 1898 uppgått till 129,895 kronor 27 öre och sålunda med 28,895 kronor 27 öre öfverstigit det belopp 101,000 kronor, som för år 1899 förslagsvis för ändamålet anvisats. Embetsverket hade dock tillika uttalat, att förhållandena

under åren 1898 och 1901 ej vore fullt med hvarandra jemförliga, emedan embetsverket först med år 1899 uppflyttats på ordinarie stat; och då i sammanhang dermed dess organisation i flera hänseenden ändrats, hade embetsverket ansett, att någon ändring i dess utgiftsstat ej borde ifrågasättas, förrän den med år 1899 i kraft trädde organisationen varit gällande under ett helt år samt embetsverkets räkenskaper för det året hunnit avslutas. På grund häraf hade för år 1901 omkostnadsanslaget bibehållits oförändradt till förslagsvis 101,000 kronor. Det afsedda räkenskapsåret hade nu mera förflutit och visat utgifter å omkostnadsanslaget med tillhoppa 124,767 kronor 71 öre. Anslaget för år 1899 hade således öfverskridits med 23,767 kronor 71 öre. Skilnaden mellan anslag och utgifter hade egentligen belöpt sig på första posten å omkostnadsanslaget, nemligen anslaget till arfvoden, expenser och inventarier m. m., der anslaget utgjort förslagsvis 48,000 kronor, men utgifterna uppgått till 71,785 kronor 28 öre. Å anslaget till tryckalster och tryckningskostnader m. m. hade deremot besparats 1,227 kronor 14 öre, i det att mot ett anslag af förslagsvis 48,550 kronor svarat utgifter till belopp af 47,322 kronor 86 öre. Utgifterna å anslaget till återställda registreringsavgifter hade stigit till 4,065 kronor 35 öre, under det att anslaget utgjort allenast 2,900 kronor, men det höga utgiftsbeloppet hade patent- och registreringsverket ansett bero af tillfälliga omständigheter, som ej borde nämnvärdt framdeles inverka. Å anslaget till bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern hade utgifvits 1,594 kronor 22 öre eller 44 kronor 22 öre mera än det förslagsvis till 1,550 kronor satta anslagsbeloppet.

Med hänsyn till dessa förhållanden och då förut beräknats, att å omkostnadsanslaget skulle kunna i arfvoden åt biträdande ingenjörer samt amanuenser besparas åtminstone tillhoppa 15,000 kronor, derest de begärda nya ordinarie befattningarna erhöles, samt till äfventyrs denna besparing kunde ökas eller några andra besparingar å den första posten i omkostnadsanslaget under år 1902, i förhållande till utgifterna under år 1899, erhållas, men å andra sidan borde beräknas några medel till de ökade kostnader, som kunde föranledas af ökad rörelse eller af förhöjningar i arfvoden åt den biträdande personalen, hade patent- och registreringsverket i förslaget till utgiftsstat för år 1902 upptagit å förslagsanslaget till »omkostnader»: den första utgiftsposten till 60,000 kronor, den andra utgiftsposten till 47,400 kronor, den tredje utgiftsposten till 3,000 kronor samt den fjärde utgiftsposten till 1,600 kronor.

Omkostnadsanslaget skulle således komma att utgöra	kronor	112,000: —
Aflöningsanslaget skulle, vid bifall till hvad patent- och registreringsverket föreslagit beträffande personalen, komma att utgöra tillhoppa	„	83,500: —
hvidan utgiftstatens slutsumma skulle uppgå till	kronor	195,500: —

Fråga om pensionsrätt åt den ordinarie personalen.

I förutnämnda skrifvelse till Kongl. Maj:t hade patent- och registreringsverket slutligen gjort framställning om tillerkännande af pensionsrätt åt embetsverkets ordinarie personal och i sådant afseende erinrat, att i den till 1898 års Riksdag af Kongl. Maj:t framlagda propositionen angående statsverkets tillstånd och behof bland vilkor och förbehåll för åtnjutande af de i aflöningsstaten för patent- och registreringsverkets ordinarie personal uppförda löneförmåner upptagits den bestämmelse, »att såväl tjänsteman som vaktbetjent skulle, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oakortad lön såsom pension — att utgå af patent och registreringsverkets medel — från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller patent- och registreringsverket, der det tillkomme detta att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig i densamma kvarstå, hvarförutom tjänsteman och betjent skulle vara underkastade de ändrade bestämmelser i fråga om pensionsrätt, som framdeles kunde varda meddelade.» Enligt hvad af statsrådsprotokollet den 14 januari 1898 framginge, hade bland vilkoren denna bestämmelse om skyldighet för tjänsteman och betjent att vara underkastade ändrade bestämmelser i fråga om pensionsrätt influitt med hänsyn dertill, att frågan om ändrade allmänna bestämmelser för pensionering af tjänstemän då ännu icke vunnit sin lösning. I skrifvelse till Kongl. Maj:t den 11 maj 1898 hade Riksdagen förklarat, att Riksdagen, som visserligen medgäfvde det berättigade deri, att nämnda personal i likhet med öfriga å ordinarie stat uppförda tjänstemän och vaktbetjente tillerkändes pensionsrätt, ansett frågan härom böra tills vidare anstå, helst embetsverkets personal räknade så få tjensteår, att pensionering af densamma först efter lång tid syntes kunna ifrågakomma. I öfverensstämmelse med Riksdagens beslut hade i kongl. kungörelsen den 27 maj 1898 angående vilkoren för åtnjutande af de från och med år 1899 fastställda löneförmåner för patent- och registreringsverkets ordinarie personal intagits, bland annat, det stadgande, att i allmänhet gällande bestämmelser i

fråga om tjänstemäns och vaktbetjentes rätt till pension icke skulle vara på nu ifrågavarande tjänstemän och vaktbetjente tillämpliga.

Denna undantagsställning i pensionshänseende hade emellertid medfört, att för embetsverkets tjänstemän och betjente utvägen varit och vore stängd att vinna delaktighet i civilstatens pensionsinrättning med rätt att deltaga i civilstatens enskilda enke- och pupillfond. I följd häraf vore för närvarande hela den ordinarie personalen vid verket i saknad af delaktighet i nämnda pensionsinrättning med undantag allenast af verkets chef, som under föregående tjänstgöring i annat embetsverk förvärfvat sådan delaktighet. Saknaden af delaktighet i civilstatens pensionsinrättning hade ock visat sig för personalen vid verket ödesdiger, i det att det redan inträffat, att å ordinarie stat i verket anställd person afidit samt efterlemnad hustru och barn i ömmande ekonomiska omständigheter utan pensionsrätt för dessa. Då pensionsfrågans undanskjutande sålunda för embetsverkets ordinarie personal kommit att få en betydelse, som sannolikt icke varit afsedd, och då i Riksdagens senare löneregleringar med pensionsrätt för ordinarie personal ansetts kunna genomföras under nöjaktigt tillgodoseende af Riksdagens önskan om skyldighet för tjensteinnehafvare att vara underkastad de förändrade pensionsbestämmelser, som vid omordnandet af det civila pensionsväsendet kunde varda stadgade, hade patent- och registreringsverket ansett sig kunna och böra ifrågasätta, huruvida icke äfven för dess ordinarie personal hindret mot vinnande af inträde i civilstatens pensionsinrättning skulle, utan afvaktan på lösning af frågan om det civila pensionsväsendets omorganisation, kunna undanrödjäs genom tillerkännande åt denna personal af pensionsrätt under sådana vilkor, som kunde finnas erforderliga för den afsedda pensionsorganisationens framtida genomförande i hvad detta embetsverk anginge.

På grund af erhållen befallning hade statskontoret den 20 november 1900 afgifvit utlåtande öfver patent- och registreringsverkets ifrågavarande framställning; och hade statskontoret dervid till en början anfört, att de af patent- och registreringsverket förebragta omständigheter syntes otvetydigt gifva vid handen ett trängande behof för verket att erhålla ökade ordinarie arbetskrafter och ökad omkostnadsstat i den utsträckning, som af verket föreslagits.

Statskontoret hade vidare anfört, att, ehuru statskontoret icke ansåge nuvarande förhållanden utesluta möjligheten för patent- och registreringsverkets ordinarie personal att för sina enkor och barn vinna delaktighet i civilstatens pensionsinrättning, hvarom fråga borde

*Statskontorets
utlåtande.*

i särskild ordning väckas, statskontoret likväl, på grund af hvad som anförts nu och vid föregående tillfällen, då frågan om pensionsrätt för samma personal varit föremål för pröfning, funne denna fråga icke längre behöfva undanskjutas. De årliga öfverskotten å patent- och varumärkesafgifter hade visserligen visat en påfallande tendens till nedgång, hvilken, om den komme att blifva mera konstant, syntes påkalla en framtida ökning af patentafgifterna, men å andra sidan utvisade öfverskotten å registreringsafgifter en bestämd och stark stegring. De redan samlade, i statskontoret inestående öfverskotten hade vid 1899 års slut utgjort den betydande summan af 304,544 kronor 54 öre, deraf patent- och varumärkesafgifter 210,760 kronor 11 öre och registreringsafgifter 93,784 kronor 43 öre, hvartill komme ännu ej levererad öfverskott å de förra afgifterna 9,638 kronor 87 öre och å de senare 33,009 kronor 17 öre, så att sammanlagda beloppet numera uppginge till 220,398 kronor 98 öre å de förra och 126,793 kronor 60 öre å de senare, eller tillsammans 347,192 kronor 58 öre, och någon farhåga behöfde därför, enligt statskontorets tanke, icke hysas för att icke dessa medel skulle i framtiden förslå jemväl till personalens pensionering.

Dock hade statskontoret ansett, att, för beredande af ytterligare trygghet i detta hänseende, föreskrift borde meddelas derom, att patent- och varumärkesafgifterna samt registreringsafgifterna skulle hos statskontoret sammanföras till en gemensam fond, som särskildt förräntades, och från hvilken Kongl. Maj:t blefve i tillfälle att ej mindre anvisa de pensionsbelopp, som borde patent- och registreringsverkets embets- och tjenstemän tillkomma, än äfven de utgifter i öfrigt, som kunde finnas böra från fonden utgå. Härigenom skulle jemväl i bokföringshänseende flere afsevärda fördelar vinnas. För närvarande komme patent- och registreringsverkets inkomster och utgifter icke till synes vare sig i rikshufvudboken eller i det kapitalkonto dertill, som årligen befordrades till trycket. Ej heller registreringsafgifternas användning hos de skilda myndigheter, som med dem toge befattning, vore på ett öfersigtligt sätt bokförd. En fullt tillfredsställande lösning af denna bokföringsfråga skulle deremot vinnas, om hvad statskontoret nu föreslagit vunno Kongl. Maj:ts godkännande; och hade statskontoret till ytterligare belysning häraf bifogat formulär till det konto i rikshufvudboken, som i sådant fall skulle utgöra generalräkning för »patent- och varumärkesafgifters samt registreringsafgifters fond» och hvilket konto jemväl i allt väsentligt skulle inflyta i det kapitalkonto till rikshufvudboken, som hvarje år befordrades till trycket.

För egen del har departementschefen slutligen anfört, att det svårligen borde kunna förnekas, att de skäl patent- och registreringsverket anfört till stöd för sin nu gjorda framställning om ökning af verkets ordinarie personal vore synnerligen beaktansvärda, och att, om frågan finge ses uteslutande ur den synpunkt, från hvilken den af patent- och registreringsverket tagits i betraktande, han icke heller skulle hysa någon tvekan att i dess helhet tillstyrka berörda framställning. Han ansåge sig dock böra erinra, att i fråga om ett verk sådant som patent- och registreringsverket, hvilket vore anvisadt att af egna tillgångar bestrida sina utgifter, den synpunkten icke heller borde lemnas ur sigte, att, äfven om antalet af de ärenden verket hade att handlägga, och dermed äfven dess inkomster visat sig vara i stigande, möjligheten att i framtiden förhållandet kunde blifva ett annat likväl icke vore utesluten. Visserligen förefunnes, derest denna möjlighet skulle blifva verklighet, den utvägen att höja afgifterna, men äfven med tillbörligt beaktande af denna utväg ansåge han dock försigtigheten bjuda att icke på en gång belasta verkets stat med ett allt för stort antal nya tjänster. Denna synpunkt hade äfven, då patent- och registreringsverket uppfördes på ordinarie stat, gjorts gällande i fråga om antalet af de nya befattningar, som borde på staten uppföras, och den syntes honom äfven nu böra beaktas. Med afseende härå och då icke mer än tre år förflutit, sedan patent- och registreringsverket uppfördes på ordinarie stat, ansåge han det icke böra ifrågakomma att nu å verkets stat uppföra mer än tre nya befattningar; och då behofvet af ökad ordinarie biträde borde vara mest trängande i fråga om byråingenjörerna, syntes honom samtliga dessa tre befattningar böra i staten uppföras såsom byråingenjörbefattningar. I händelse af bifall härtill skulle det i nu gällande stat till aflöningar upptagna anslaget komma att ökas med 9,000 kronor, eller från 62,000 kronor till 71,000 kronor.

Departementschefen har vidare framhållit, att, derest, såsom han föreslagit, å verkets stat uppfördes endast tre nya tjänster, härå blefve en följd, att det i patent- och registreringsverkets förslag till stat under omkostnader upptagna anslaget till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer, amanuenser m. m. måste ökas. Vid beräkandet af beloppet af sistnämnda anslag hade nemligen patent- och registreringsverket utgått från den förutsättningen, att å detsamma skulle besparas genom inrättande, på sätt verket hemställt, af fem nya byråingenjörbefattningar arfvoden till åtta biträdande ingenjörer med tillhoppa 12,000 kronor och genom inrättande af en ny notariebefattning två amanuensarfvoden med tillsammans 3,000 kronor. Under förutsättning, att af

dessa befattningar å staten uppfördes endast tre nya byråingenjörstjänster och att i stället för de af verket föreslagna två andra byråingenjörerna erfordrades fyra biträdande ingenjörer, måste således anslaget till omkostnader ökas med arfvoden till fyra biträdande ingenjörer och två amanuenser, eller med sammanlagdt 9,000 kronor. Med iakttagande häraf komme således anslaget till omkostnader att utgöra 121,000 kronor, utvisande i förhållande till nu gällande stat en ökning af 20,000 kronor.

Den utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1902, som han alltså föresloge Kongl. Maj:t att framlägga för Riksdagen till godkännande, skulle med tillämpning af hvad han sålunda anfört erhålla följande lydelse:

Utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1902.

	Kronor.						
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa aflöning				
<i>A. Aflöningar.</i>							
1 öfverdirektör	5,000	2,000	7,000	} Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor.			
1 öfveringenjör	3,700	1,800	5,500				
1 öfveringenjör	3,700	1,800	5,500				
1 ledamot och sekreterare	3,000	1,500	4,500	} Lönen kan höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.			
2 ledamöter och sekreterare	6,000	3,000	9,000				
1 registrator och arkivarie	1,800	1,200	3,000				
1 notarie	1,800	1,200	3,000				
1 byråingenjör	1,800	1,200	3,000				
8 byråingenjörer	14,400	9,600	24,000	} Lönen kan efter 5 år höjas med 100 kronor.			
1 bokhållare	1,800	1,200	3,000				
1 förste vaktmästare	800	300	1,100				
1 vaktmästare	500	300	800	} Lönen kan efter 5 år höjas med 100 kronor.			
2 vaktmästare	1,000	600	1,600				
				71,000	—		
<i>Anm.</i> Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.							
Anslag till ålderstillägg, förslagsvis				3,500	—	74,500	—
				Transport kronor			74,500

	Transport kronor		74,500	—
<i>B. Omkostnader.</i>				
Förslagsanslag.				
Till	adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer, amanuenser, särskildt tillkallade tekniska biträden, extra skrifbiträden, extra vaktmästare, vikariatsersättningar, renskrifning och skrifmaterialier, postafgifter, hyror, ved, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m.	69,000	—	
”	böcker och tidskrifter, trycknings- och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m. efter afdrag af influtna prenumerationsafgifter och dylikt.....	47,400	—	
”	återställda registreringsafgifter	3,000	—	
”	bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern	1,600	—	121,000
	Summa kronor	—	—	195,500

Beträffande den ifrågasatta pensionsrätten för patent- och registreringsverkets ordinarie tjänstemän och betjente ansåge departementschefen sig till en början böra erinra, att frågan om ordnandet af det civila pensionsväsendet för närvarande utgjorde föremål för utredning af en komité. Sedan nemligen Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1899 anmält, att Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts i proposition till Riksdagen den 24 derförutgångna februari framlagda förslag till lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension af staten, och i sammanhang dermed anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om sådant ordnande af det civila pensionsväsendet, att tjänsteinnehafvarne lemnade bidrag äfven till sin egen pensionering, samt för Riksdagen framlägga det förnyade förslag till pensionering af civile embets- och tjänstemän, som efter dylik utredning kunde finnas af förhållandena påkalladt, behagade Kongl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsätta en komité med uppdrag att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredning. Denna komité hade ännu icke till Kongl. Maj:t afgifvit sitt betänkande.

Att patent- och registreringsverket nu förnyat sin redan förut gjorda framställning om pensionsrätt för verkets ordinarie personal syntes närmast vara föranledt deraf, att verket i saknad af en sådan rätt ansett sig icke kunna för berörda personal vinna inträde i civilstatens pensionsinrättning med rätt att deltaga i civilstatens enskilda

enke- och pupillfond. Då emellertid, enligt hvad statskontoret anfört, äfven de nu varande förhållandena icke borde utesluta möjlighet för patent- och registreringsverkets ordinarie tjänstemän och betjente att för sina hustrur och barn vinna delaktighet i nämnda enke- och pupillfond, och i öfrigt det skäl, som, då frågan om verkets pensionsrätt utgjorde föremål för Riksdagens pröfning, syntes hufvudsakligen hafva föranledt Riksdagen att tills vidare undanskjuta densamma, eller att de grunder, efter hvilka det civila pensionsväsendet i allmänhet kunde komma att ordnas, då ännu icke vore bestämda, fortfarande kvarstode, ansåge sig departementschefen, äfven med fullt erkännande af det berättigade i att nämnda personal i likhet med öfriga statens å ordinarie stat uppförda tjänstemän och betjente komme i åtnjutande af pensionsrätt, likväl icke redan nu böra åter upptaga denna fråga.

Hvad statskontoret föreslagit i fråga om sammanförande till en fond af de till statskontoret inlevererade öfverskotten å patent- och varumärkesavgifterna samt registreringsavgifterna äfvensom angående förräntande och bokföring af denna fond, funne departementschefen vara välgrundadt, men syntes honom frågan härom lämpligen böra göras till föremål för Kongl. Maj:t:s pröfning först sedan Riksdagen meddelat sitt beslut i anledning af hvad Kongl. Maj:t nu komme att föreslå Riksdagen i fråga om patent- och registreringsverket, samt i sammanhang med fastställandet af de bestämmelser, som deraf kunde finnas påkallade.

Under erinran om att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 14 maj 1900 medgifvit, att inflytande avgifter för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller samt för registrering af aktiebolag m. m. finge under år 1901 användas till bestridande af vissa angifna utgifter, har departementschefen slutligen, då de förhållanden, som påkallat Riksdagens berörda beslut, fortfarande förefunnes, tillstyrkt framställning till Riksdagen om meddelande för år 1902 af enahanda bemyndigande angående dispositionen af nämnda avgifter, som för innevarande år lemnats.

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med departementschefen anser utskottet den lemnade utredningen gifva vid handen, att en ökning i antalet af de hos patent- och registreringsverket anstälde ordinarie byråingenjörer är af behovet påkallad. Denna ökning har departementschefen med hänsyn, bland annat, till den varsamhet, som bör iakttagas vid inrättandet af nya ordinarie befattningar hos ett embetsverk, som är hänvisadt att af egna inflytande medel aflöna sin personal, ansett böra begränsas till

tre. Utskottet håller dock före, att, af nämnda skäl och med hänsyn derjemte till att öfverskotten af patentafgifter under senare år visat benägenhet till minskning, det för närvarande torde vara lämpligast, att ökningen sker med endast två ordinarie byråingeniörer, synnerligast som man torde böra i det längsta undvika att höja patentafgifterna. I betraktande bör äfven tagas att, då patent- och registreringsverket den 23 oktober 1897 i sitt förslag till ordinarie stat för embetsverket ansett sig böra inskränka sin begäran till fyra nya byråingeniörsbefattningar samt Kongl. Maj:t föreslagit och Riksdagen år 1898 beviljat två af dessa, embetsverkets sålunda år 1897 framställda önskan skulle genom upprättandet af två dylika befattningar nu uppfyllas. Utskottet har äfven trott det kunna ifrågasättas, huruvida icke, sedan numera systemet för de utländska patentskrifternas klassificering torde vara mera känt och personalen mera van dervid samt dessutom det vid embetsverkets bildande tillströmmande stora materialet af dylika skrifter numera antagligen blifvit ordnad, klassificeringsarbetet möjligen kan småningom blifva lindrigare och att därför inrättandet af en ny ordinarie tjänstebefattning för dylikt ändamål vore mindre behöfligt.

I fall, på sätt utskottet alltså finner sig böra förorda, endast två nya byråingeniörsbefattningar inrättas, måste i omkostnadsstatens aflöningsanslag upptagas arfvoden åt ytterligare två biträdande ingeniörer, med tillhopa 3,000 kronor.

I afseende å öfriga delar af Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må
på det sätt bifallas, att Riksdagen
dels godkänner följande

Utgiftsstat för patent- och registreringsverket för år 1902.

		K r o n o r.							
	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa aflöning.						
<i>A. Aflöningar.</i>									
1 öfverdirektör	5,000	2,000	7,000	} Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor.					
1 öfveringeniör	3,700	1,800	5,500						
1 öfveringeniör	3,700	1,800	5,500						
1 ledamot och sekreterare	3,000	1,500	4,500	} Lönen kan höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.					
2 ledamöter och sekreterare	6,000	3,000	9,000						
1 registrator och arkivarie	1,800	1,200	3,000						
1 notarie	1,800	1,200	3,000						
1 byråingeniör	1,800	1,200	3,000						
7 byråingeniörer	12,600	8,400	21,000	} Lönen kan efter 5 år höjas med 100 kronor.					
1 bokhållare	1,800	1,200	3,000						
1 förste vaktmästare	800	300	1,100						
1 vaktmästare	500	300	800	}					
2 vaktmästare	1,000	600	1,600						
<i>Anm.</i> Om vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.									
Anslag till ålderstillägg, förslagsvis					3,500	—	71,500	—	
<i>B. Omkostnader.</i>									
Förslagsanslag.									
Till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer, amanuenser, särskildt tillkallade tekniska biträden, extra skrifbiträden, extra vaktmästare, vikariatsersättningar, renskrifning och skrifmaterialier, postafgifter, hyror, ved, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m.					72,000	—			
,, böcker och tidskrifter, trycknings- och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m. efter afdrag af inlutna prenumerationsafgifter och dylikt.....					47,400	—			
,, återställda registreringsafgifter					3,000	—			
,, bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern					1,600	—	124,000	—	
Summa kronor					—	—	195,500	—	

dels ock medgifver,
att afgifterna för patent samt för registrering af varumärken äfvensom af mönster och modeller må användas till bestridande af de utgifter, hvilka i enlighet med den godkända utgiftsstaten för patent- och registreringsverket betingas af tillämpning under år 1902 af förordningen angående patent, lagen om skydd för varumärken samt lagen om skydd för vissa mönster och modeller, samt

att afgifterna för registrering af aktiebolag och föreningar för ekonomisk verksamhet och för andra uppgifter till aktiebolags- och föreningsregistren äfvensom för anmälanden till handelsregistren må användas till bestridande af de utgifter, hvilka antingen i enlighet med nyssberörda utgiftsstat betingas af tillämpning under år 1902 af lagen om aktiebolag, lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, och lagen om registrering af bankaktiebolag, eller ock af Kongl. Maj:t finnas betingade af tillämpning under år 1902 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, lagen om handelsregister, firma och procura tillika med lagen om ändring i vissa delar af sistnämnda lag samt lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Öfriga ordinarie anslag.

6:o.) Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt, till utskottet öfverlemnad motion (n:o 138) har herr *H. Hedlund* hemställt, att Riksdagen ville, i syfte att yrkesinspektörernas resekostnad och dagtraktamente måtte utgå efter tredje klass i resereglementet, höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar under sjunde hufvudtiteln, nu kr. 18,769, med kr. 8,500 till kr. 27,269.

*Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.*

Angående de skäl, som föranledt ifrågavarande framställning, har motionären anfört följande:

1889 års Riksdag hade beviljat det första anslaget till yrkesinspektion. Men skrivelsen härom till Kongl. Maj:t hade innehållit det tillägget, att Riksdagen »tillika beslutat, att de ifrågavarande inspektörerna skola åtnjuta ersättning för resekostnader och dagtraktamente

enligt fjerde klassen i gällande resereglemente». Tillägget, som framgick ur gemensam votering, hade föranledts deraf, att chefen för civildepartementet, på hvars föredragning anslaget äskats af Kongl. Maj:t, i motiveringen hade nämnt, att de tilltänkte »fabriksinspektörerna under sina tjänsteresor böra få åtnjuta ersättning för resekostnad och dagtraktamente enligt resereglementets tredje klass».

I enlighet härmed utginge fortfarande till yrkesinspektörerna, då de vore stadda på tjänsteresor, ett dagtraktamente af allenast sex kronor, medan dagtraktamentet enligt tredje klass vore tio kronor.

Det vore dock uppenbart, att förstnämnda dagtraktamente numera i allmänhet vore för litet för ändamålet och att yrkesinspektörerna ej sällan måste på sina resor sätta till af sin ingalunda öfver sig höga fasta lön. Till »den fullt opartiska och kraftiga» yrkesinspektion, hvilken vore institutionens syfte, hörde dels att inspektören icke skulle af ekonomiska betänkligheter nödgas draga in på sina resor, dels att han undveke att låta sig bjudas af dem, hvilkas åtgöranden han hade att öfvervaka, något, som också iakttoges som sed, om man frånsåge den gästvänskap, som på landsbygden låge i förhållandenas natur. På samma gång borde dock dagtraktamentets knapphet icke rent af förbjuda honom den sällskapliga samvaro med yrkesidkare, hvilken ofta vore af mycken nytta för fullgörande af hans värf. Skulle han ock af ett högre dagtraktamente kunna lägga sig något till godo, så vore den fasta lön af 5,000 kronor, hvarmed en yrkesinspektör hos oss aflönades, ingalunda så anseelig i jemförelse med de löneförmåner, som duglige och erfarne ingenjörer i enskilda arbetsföretag uppburde, att ett sådant tillskott borde anses oskäligt.

Sedan 1889 hade man ock om yrkesinspektörernas uppgift och ställning vunnit en erfarenhet, hvilken då gifvetvis saknades, men hvilken gjorde det tydligt, att de i dessa afseenden stode väsentligen på samma fot som de tjänstemän, hvilka åtnjöte resekostnad och dagtraktamente efter tredje klassen.

Härtill komme, att lagen af 17 oktober 1900 rörande minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke stälde nya anspråk på yrkesinspektörerna, särskildt med hänsyn till resor.

Enligt yrkesinspektionsberättelsen för 1898 hade detta år fem inspektörer uppburit i ersättning för resekostnad och dagtraktamente för 448 resedagar kr. 6,404: 55, hvaraf kr. 2,688 skulle representera dagtraktamentet efter 6 kronor om dagen. Utginge man från samma antal resedagar och samma reselängd i medeltal pr inspektör som detta år, skulle enligt motionärens beräkning ersättningen för resor och dag-

traktamente efter tredje klass åt åtta inspektörer draga i rund summa kr. 14,900. Det skulle sålunda vara lämpligt att höja vederbörande hufvudtitels förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar med 8,500 kronor.

Såsom motionären jemväl erinrat, blef vid 1889 års riksdag bestämmt, att reseersättningen till ifrågavarande inspektörer skulle utgå efter fjerde klassen i resereglementet. Och om än sedan dess åtskilliga stegringar inträdt i kostnaderna för resor, anser utskottet detta förhållande icke böra föranleda Riksdagen att, på enskild motionärs förslag, fatta beslut, huruvida på grund deraf särskildt de nu ifrågavarande tjänstemännen böra uppflyttas till högre klass i resereglementet, helst utskottet antager att, derest Kongl. Maj:t skulle finna sådant vara af behofvet påkalladt, Kongl. Maj:t icke lärer underlåta att derom göra framställning.

Utskottet hemställer därför

att herr Hedlunds ifrågavarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

7:o.) Beträffande öfriga ordinarie anslag under denna hufvudtitel har någon förändring icke ifrågasatts.

*Ang. öfriga
ordinarie
anslag.*

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, i hvilka utskottet icke häröfvan föreslagit förändring, må i riksstaten för 1902 uppföras med oförändrade belopp, dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jemkning, som till jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Extra anslag.

Arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå.

8:o.) I öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställer utskottet,

*Ang. arfvode
för en byrå-
assistent å
finansdeparte-
mentets bank-
byrå.*

[6.]

att Riksdagen må, till beredande af *arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå*, på extra stat för år 1902 anvisa ett belopp af 4,500 kronor.

Ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammararkivet.

Ang. ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammararkivet.

[7.]

9:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *ordnande och registrerande af vissa handlingar i kammararkivet* på extra stat bevilja 24,000 kronor, att utgå under fyra år, deraf för år 1902 6,000 kronor. Öfver denna framställning, som måste anses berörd af en inom Andra Kammaren väckt motion, kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

[8.]

10:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att till *ersättning för af statskontoret gjorda förskott* på extra stat för år 1902 bevilja 34,465 kronor.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att de af statskontoret förskottsvi bestridda utgifter, som tillhörde sjunde hufvudtiteln och borde till ersättande hos Riksdagen anmälas, vore, enligt från statskontoret lemnad uppgift:

till ersättning till egare af skattefrälsehemman, hvilkas ränta icke blifvit af statsverket inlöst	kronor 14,767: 96
„ ersättning för förskott till inlösen af skattefrälseräntor	„ 6,796: 75
„ kommerskollegium, enligt kongl. brefvet den 17 juni 1893 utanordnade medel för godtgörande af vissa utgifter och kostnader för svenskt sjöfolk m. m., 12,300 kronor, samt, enligt kongl. brefvet den 22 januari 1897, angående ordningen och sättet för gäldande af vissa utgifter, som föranleddes af stadgandena i §§ 319 och 321 i sjölagen, utanordnade medel, 600 kronor, eller tillsammans	„ 12,900: —

eller tillhopa kronor 34,464: 71.

För undvikande af öretal i riksstaten har beloppet afrundats till 34,465 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, till ersättning för ofvanberörda af statskontoret gjorda förskott, å extra stat för år 1902 bevilja 34,465 kronor.

Kommerskollegium.

11:o) Kongl. Maj:t har i punkten 9 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att till *anordnande af arbetsstatistiska undersökningar*, af förut beviljad t anslag å 20,000 kronor, å extra stat för år 1902 anvisa återstående beloppet 10,000 kronor.

Ang. anslag till arbetsstatistiska undersökningar.
[9.]

Departementschefen har till statsrådsprotokollet meddelat följande angående nu ifrågavarande undersökningar.

För anordnande af arbetsstatistiska undersökningar under åren 1899 och 1900 hade Riksdagen på extra stat beviljat ett anslag af 20,000 kronor, deraf 10,000 kronor anvisats att utgå hvardera året. På hemställan af kommerskollegium hade Kongl. Maj:t förordnat att till ämne för dessa undersökningar skulle väljas förhållandena vid de större mekaniska verkstäderna i riket.

I skrifvelse den 14 maj 1900 hade Riksdagen anmält, att Riksdagen, i anslutning till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för arbetsstatistiska undersökningar beviljat ett anslag af 20,000 kronor och deraf på extra stat för år 1901 anvisat ett belopp af 10,000 kronor. Vid föredragning den 1 juni 1900 af denna Riksdagens skrifvelse hade Kongl. Maj:t anbefalt kommerskollegium att inkomma med förslag å hvad som borde utgöra föremål för dessa undersökningar under åren 1901 och 1902 äfvensom till plan för desammas anordnande och utförande; hvarefter Kongl. Maj:t den 31 augusti 1900 bemyndigat kollegium anmoda två med arbetareförhållanden förtrogne män att deltaga i uppgörandet af det förberedande förslag i ämnet, som borde af förste aktuarien hos kollegium jemte ledaren af 1900 års arbetsstatistiska undersökningar utarbetas, äfvensom meddelat dessa komiterade tillstånd att, der de så kunde pröfva tjenligt, tillkalla erforderligt antal arbetsgivare och arbetare i vederbörande yrke eller yrken för att tillhandagå komiterade med nödiga upplysningar samt yttra sig angående planen för undersökningarnas anordnande och utförande.

Sedan kommerskollegium i anledning häraf anmodat ledamöterna af Riksdagens Andra Kammare, civilingenjören J. H. G. Fredholm och filosofie doktorn D. Bergström, att, jemte förste aktuarien Hj. Gullberg samt ledaren af 1900 års arbetsstatistiska undersökningar H. Elmqvist, deltaga i utarbetandet af omförmälda förberedande förslag, samt bemäde komiterade till kollegium inkommit med dylikt förslag, åtföljdt af särskilda, efter samråd med tillkallade arbetsgifvare och arbetare upprättade förslag till frågeformulär, har kollegium i utlåtande den 11 december 1900, med biträdande af berörda förslag hemställt, att till ämne för de arbetsstatistiska undersökningarna under åren 1901 och 1902 måtte väljas förhållandena vid de mekaniska verkstäder i riket, hvilka icke gjorts till föremål för undersökningar åren 1899 och 1900; att valet af de verkstäder, som undersökningarna skulle omfatta, finge ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i komiterades förslag angifna grunder; att undersökningarna finge, så vidt möjligt, afse hela den vid sistberörda verkstäder anställda förvaltnings- och arbetarepersonal, samt att primäruppgifterna finge enligt fastställda formulär insamlas dels af särskilda reseagenter, dels ock af de för arbetets ledning anställda personer i den utsträckning, sådant kunde ske utan förfång för arbetet i dess helhet.

Vid föredragning häraf den 21 december 1900 hade Kongl. Maj:t behagat bifalla hvad kollegium sålunda hemställt.

Då för fortsättningen af ifrågavarande undersökningar under år 1902 återstoden af det beviljade anslaget lär vara erforderlig, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till anordnande af arbetsstatistiska undersökningar af förut beviljadt anslag å 20,000 kronor, å extra stat för år 1902 anvisa återstoden, 10,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af slöjderna.

Ang. anslag
till väfskolan
i Borås.
[10.]

12:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och i öfverensstämmelse med hvad under en längre följd af årtionden hemställt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1902 bevilja, såsom bidrag till upprätthållande af väfskolan

i *Borås* — med vilkor att från *Elfborgs* läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp motsvarande minst hälften af statsanslaget — 3,800 kronor, och såsom bidrag till aflönande af en andre lärare vid samma skola, 1,000 kronor, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från nämnda läns landsting eller eljest tillskjutet.

Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

13:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till understöd åt *Göteborgs handelsinstitut* och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, *Frans Schartaus praktiska handelsinstitut*, på extra stat för år 1902 bevilja 28,000 kronor.

Ang.
anslag till
handels-
undervisning.
[11.]

Till understöd åt *Göteborgs handelsinstitut* och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, *Frans Schartaus praktiska handelsinstitut*, har Riksdagen, enligt hvad departementschefen erinrat, anvisat på extra stat dels för hvart och ett af åren 1894—1898 ett anslag af 15,000 kronor, dels ock för hvartdera af åren 1899, 1900 och 1901 ett anslag af 20,000 kronor, under förutsättning, hvad *Göteborgs handelsinstitut* beträffade, att *Göteborgs stadsfullmäktige* och, hvad *Frans Schartaus praktiska handelsinstitut* anginge, att grosshandelssocieteteten i Stockholm fortfarande till instituten lemnade samma understöd som dittills, samt på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma.

Vidare har departementschefen, med förmälan att Kongl. Maj:t genom beslut den 17 oktober 1900 fördelat det af Riksdagen för samma år beviljade anslag till understöd åt nämnda handelsinstitut och dervid tillagt *Göteborgs handelsinstitut* ett anslag af 13,475 kronor och *Frans Schartaus praktiska handelsinstitut* ett belopp af 6,525 kronor, meddelat, att det för innevarande år beviljade anslaget ännu icke blifvit mellan instituten fördeladt, men att i fråga om fördelningen af detta anslag en från förut i ämnet gällande bestämmelser i visst afseende afvikande grund föreskrifvits. Enligt berörda bestämmelser, senast upptagna i kongl. brefvet den 26 maj 1899, skulle anslaget i mån af behof fördelas mellan instituten för att användas i främsta rummet till godtgörande af skilnaden mellan de elevavgifter, som erlagts, och de afgifter, som skolat erläggas, om alla eleverna, frieleverna inberäknade,

erlagt fulla afgifter, och i andra rummet till gäldande af det belopp, hvarmed, oaktadt berörda godtgörelse, inkomsterna understigit utgifterna.

I utlåtande den 14 november 1899 hade emellertid kommerskollegium erinrat, bland annat, att elevafgiften för läsår vid Schartaus handelsinstitut vore 225 kronor och vid Göteborgs handelsinstitut i medeltal 300 kronor, samt att till följd af denna olikhet mellan elevafgifterna vid de båda instituten, hvilken olikhet icke syntes betingad af någon skilnad mellan instituten i afseende å undervisningens omfattning, utan finge anses bero hufvudsakligen derpå, att man vid Göteborgs handelsinstitut i större utsträckning än vid Schartaus handelsinstitut ansett sig kunna påräkna elever i jemförelsevis god ekonomisk ställning, Göteborgs handelsinstitut för det dåvarande åttujöte relativt större godtgörelse än Schartaus handelsinstitut för frielever och nedsatta elevafgifter; och hade kollegium fördenskull ansett den ändring böra vidtagas i de för statsunderstöds åtnjutande dittills meddelade bestämmelser, att godtgörelse af statsmedel för sådana elever, som afgiftsfritt eller mot nedsatt afgift erhöle undervisning vid handelsinstitutet, icke finge beräknas efter högre belopp vid det ena institutet än vid det andra, hvarjemte kollegium såsom sin mening uttalat, att det belopp, som i förevarande hänseende borde antagas till gemensam utgångspunkt vid båda instituten, lämpligen kunde bestämmas så, att det komme att ligga midt emellan de dåvarande elevafgifterna vid de särskilda instituten och följaktligen, om det afrundades till jemnt tital, utgöra 260 kronor.

Med anledning af hvad kommerskollegium sålunda anfört, hade Kongl. Maj:t den 1 juni 1900 angående användande af det för innevarande år på extra stat anvisade anslaget förordnat, att detsamma skulle användas till understöd åt de båda handelsinstitutet under, bland andra, det vilkor att understödet skulle i mån af behof fördelas emellan instituten för att användas i främsta rummet till godtgörande af skilnaden mellan det belopp, som af nedsatt afgift betalande elever erlagts, och det belopp, som skulle hafva influtit, om såväl dessa som frielever erlagt hvardera 260 kronor, och i andra rummet till gäldande af det belopp, hvarmed, oaktadt berörda godtgörelse, inkomsterna tilläfventyrs understege utgifterna.

I särskilda till Kongl. Maj:t ställda skrifter hade styrelserna för ifrågavarande båda handelsinstitut anhållit, att understöd af allmänna medel jemväl för år 1902 måtte instituten beredas, Göteborgs handelsinstitut till belopp, som Kongl. Maj:t kunde finna vara för främjandet

af institutets uppgift erforderligt, och Frans Schartaus praktiska handelsinstitut till ett med hänsyn till institutets utvidgning påkalladt förhöjdt belopp af intill 15,000 kronor; och hade till stöd för dessa ansökningar hufvudsakligen anförts:

af *styrelsen för Göteborgs handelsinstitut*: att antalet elever vid institutet fortfarande befunne sig i stigande och innevarande läsår utgjorde 161, deraf i första klassen 76, fördelade på tre afdelningar, i andra klassen 63, likaledes fördelade på tre afdelningar, och i den ettåriga fackkursen för studenter 22; att 83 af eleverna vore från Göteborgs stad och de öfriga 78 från olika delar af landet; att styrelsen låtit sig angeläget vara att efter hand anställa flere fast aflönade lärare i de viktigaste fackämnena liksom ock att anställa infödde lärare för språkundervisningen, så att institutet för närvarande hade, förutom rektor, fyra fast anstälde lärare samt fjorton extra lärare, af hvilka lärarne i engelska och franska språken vore infödde; att innevarande läsår friplatser beviljats åt 20 elever och nedsättning af afgiften till 100 kronor åt 50 elever, hvadan skilnaden mellan under läsåret inflytande elevavgifter och hvad som skulle hafva influtit, om ifrågasvarande 70 lärjungar betalt en afgift af 260 kronor, utgjorde 13,200 kronor, hvilket belopp styrelsen icke med säkerhet kunde påräkna att få ur det till handelsinstitutet anvisade anslaget till fullo ersatt, af hvilken anledning styrelsen också måst afslå 17 ansökningar om friplats och 5 ansökningar om nedsättning af afgiften; att styrelsen i sammanhang härmed ville erinra, att enligt den förut bestämda beräkningsgrunden för Göteborgs handelsinstituts andel i statsanslaget, skilnaden mellan de avgifter, som under läsåret 1900—1901 inflöte, och hvad som skulle influtit, om alla eleverna betalt fulla avgifter, utgjorde omkring 16,000 kronor; att styrelsen vore öfvertygad, att elevernas antal vid institutet skulle betydligt ökas, derest styrelsen vore i tillfälle att medgifva nedsättning af eller befrielse från elevavgifter åt ett större antal, än som hittills kunnat ske, i hvilket afseende styrelsen hoppades, att Kongl. Maj:t skulle finna en höjning af det till understöd åt handelsundervisningen för närvarande utgående anslaget af behovet påkallad; samt att styrelsen, enär institutets lokaler med det nuvarande antalet klasser vore till fullo tagna i anspråk, redan vidtagit förberedande åtgärder för beredande af ökad utrymme för undervisningen; och

af *styrelsen för Frans Schartaus praktiska handelsinstitut*: att, sedan den af grosshandels societeten i Stockholm bekostade påbyggnaden af

läroverkshuset blifvit färdig, år 1900 två nya parallelafdelningar inrättats, en för den tvååriga kursens första klass och en för den ettåriga kursen, den senare afsedd för elever med studentkunskaper; att antalet elever, som förra läsåret utgjort 84, eller så många, som med dåvarande utrymme kunnat mottagas, år 1900 stigit till 111, hvilken ökning visserligen ej vore så stor, som beräknats och som erfordrats för ett gynsamt ekonomiskt resultat, men att styrelsen dock ansett sig böra inrätta de nämnda två parallelafdelningarna hellre än att, då utrymme funnits, afvisa detta i och för sig betydande tillskott af 27 inträdessökande; att emellertid med ofvannämnda elevantal och en lärarare uppsättning för fem klasser institutets utgifter antagligen komme att öfverstiga inkomsterna; att denna brist visserligen komme att något minskas dels derigenom, att institutet för år 1901 finge åtnjuta ersättning af statsmedel för nedsättningar och friplatser, beräknad efter en afgift af 260 kronor, och dels derigenom, att styrelsen sökt så vidt möjligt nedbringa utgifterna, men att resultatet af läsårets ekonomi i allt fall syntes blifva ett ej obetydligt deficit; att för nästkommande läsår ytterligare en parallelafdelning för den tvååriga kursens andra klass blefve behöflig såsom fortsättning af 1900 års nyinrättade parallelafdelning för den första klassen af samma kurs; att styrelsen icke heller nästkommande läsår ansåge sig böra afvisa ett i och för sig betydande antal inträdessökande, äfven om detta skulle vara mindre än som med bibehållande af nu inrättade parallelklasser vore erforderligt för ett fullt gynsamt ekonomiskt resultat; att elevantalet i alla händelser syntes komma att ökas till nästkommande läsår, hvadan institutet, som för år 1901 egde att påräkna en godtgörelse af statsmedel för nedsättningar och friplatser till belopp af 9,560 kronor, skulle för år 1902, under förutsättning af en antaglig ökning i nuvarande elevantalet af omkring 20 elever med ett proportionsvis lika stort antal nedsättningar och friplatser som innevarande läsår, vara i behof af ett understöd af omkring 11,300 kronor eller betydligt mer än hälften af det till båda handelsinstituterna för närvarande utgående anslaget; samt att, äfven om nämnda ersättning af 11,300 kronor möjligen skulle kunna erhållas, utgifterna under nästkommande läsår antagligen komme att öfverstiga inkomsterna.

Till följd af erhållen remiss hade kommerskollegium den 13 november 1900 afgifvit utlåtande i ämnet, och dervid till en början erinrat, att, enligt en af inspektören för ifrågavarande läroverk afgifven berättelse, undervisningen vid instituten under läsåret 1899—1900 bedrifvits i sådan omfattning och utsträckning samt på sådant sätt,

att den kunde anses med institutens ändamål öfverensstämmande. Under sagda läsår hade, enligt en af kollegium meddelad redogörelse, om statsunderstödet ej toges med i beräkningen, en brist uppkommit vid Göteborgs handelsinstitut af 2,777 kronor 19 öre och vid Schartaus handelsinstitut af 5,911 kronor 87 öre. De godtgörelsebelopp, hvarå handelsinstituterna på grund af gällande bestämmelser om statsanslagets fördelning redan i främsta rummet, nemligen för nedsättning i elevavgifter och beviljade friplatser, egt anspråk för läsåret 1899—1900, hade utgjort, hvad Göteborgs handelsinstitut beträffade, 14,390 kronor och, i fråga om Schartaus handelsinstitut, 6,525 kronor. Då emellertid statsanslaget, 20,000 kronor, icke lemnat tillgång till fullt betäckande af sagda understöds kraf samt enligt i ämnet tillämpliga bestämmelser understödet skulle fördelas i mån af behof, hade kollegium ansett nedsättning i godtgörelsebeloppet böra ske för det af instituten, som enligt i saken förebragt utredning vore minst i behof af understöd, nemligen Göteborgs handelsinstitut, hvilket, enligt hvad af tillgängligt räkenskapssammandrag öfver institutens inkomster och utgifter framginge, hade en bättre ekonomisk ställning än Schartaus handelsinstitut; och hade kollegium för den skull den 18 september 1900 gjort framställning till Kongl. Maj:t i berörda syfte, hvilken framställning ledt dertill, att, enligt förenämnda kongl. bref den 17 derpåföljde oktober, af anslaget för år 1900 utbetalts till Schartaus handelsinstitut 6,525 kronor och till Göteborgs handelsinstitut återstoden eller 13,475 kronor.

Vidare hade kollegium i sitt nu ifrågavarande utlåtande anfört, att, på grund af hvad i ansökningarna från institutet anförts, det för innevarande år beviljade statsanslaget af 20,000 kronor ej heller syntes komma att lemna tillgång till anvisande åt hvarterdera institutet af understöd till det belopp, hvarpå institutet skulle kunna ega anspråk jemlikt de för anslagets fördelning gällande bestämmelser, och att för år 1902 den uppkommande bristen syntes blifva än mera betydande. Styrelsen för Schartaus handelsinstitut hade beräknat det belopp, hvarpå institutet för år 1902 skulle ega anspråk redan för afgiftsnedsättningar och beviljade friplatser, till 11,300 kronor. Någon sådan beräkning hade visserligen icke blifvit gjord af styrelsen för Göteborgs handelsinstitut, men på goda grunder syntes mostvarande belopp för detta institut kunna beräknas till samma summa som för innevarande år, eller 13,200 kronor, hvadan de båda instituten kunde antagas för år 1902 redan såsom ersättning för afgiftsnedsättningar och beviljade friplatser hafva behof af ett belopp af 24,500 kronor.

I betraktande häraf och då styrelsen för Schartaus handelsinstitut förklarar, att ett genomförande och bibehållande af den nu påbörjade utvidgningen af institutet icke syntes vara möjlig, om ej detta institut kunde för år 1902 utöfver förberörda 11,300 kronor beräkna bidrag af statsmedel till täckande af den brist, som med säkerhet kunde beräknas komma att för samma år vid institutet uppstå, hade kollegium — jemväl med fästadt afseende såväl å den stora betydelse, en väl ordnad handelsundervisning hade för landets kommersiella utveckling, som ock derå, att det understöd af statsmedel, som hittills utgått, syntes väl lågt i förhållande till denna undervisnings vigt — funnit sig icke böra beräkna det för år 1902 erforderliga anslaget till de båda handelsinstituterna till lägre belopp än 28,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hade kommerskollegium hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för beredande å Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut, af ett till 28,000 kronor förhöjdt understöd för år 1902, att användas efter hufvudsakligen de grunder och på de vilkor, som funnes angifna i förberörda kongl. bref den 1 juni 1900, dock att antalet friplatser vid hvartera institutet, hvilka friplatser för närvarande skulle utgöra minst tio, syntes kollegium böra samtidigt med statsunderstödet förhöjande ökas och dervid skäligen bestämmas till minst femton.

Efter denna redogörelse för hvad i ärendet förekommit, har departementschefen vidare anført, att af det belopp 28,000 kronor, hvarmed således enligt kommerskollegii förslag anslaget till de båda handelsinstituterna skulle för år 1902 utgå, afsåges, såsom af det förestående jemväl framginge, 24,500 kronor att bereda godtgörelse för afgiftsnedsättningar och friplatser med 11,300 kronor vid Frans Schartaus handelsinstitut och 13,200 kronor vid Göteborgs handelsinstitut samt återstoden, 3,500 kronor, att utgöra bidrag till gäldande af det belopp, hvarmed vid Frans Schartaus handelsinstitut inkomsterna, oaktadt berörda godtgörelse för afgiftsnedsättningar och friplatser, ansetts komma att understiga utgifterna och genom hvilket bidrag det för sistnämnda institut skulle blifva möjligt att genomföra och bibehålla redan påbörjad utvidgning af institutets verksamhet.

Då det ändamål, som afsetts med ifrågavarande anslag, eller att bereda obemedlade eller mindre bemedlade personer tillfälle att kostnadsfritt eller mot nedsatt afgift komma i åtnjutande af undervisning vid omförmälda handelsinstitut samt att i öfrigt, derest det ekonomiska

resultatet af institutens verksamhet sådant påkallade, bereda instituten erforderligt understöd, måste anses synnerligen behjertansvärdt, och då det nu visat sig, att anslaget med dess nuvarande belopp vore otillräckligt för att tillgodose detta ändamål i den utsträckning, som måste anses önskvärd och af förhållandena påkallad, ansåge departementschefen, ehuru jemförelsevis kort tid förflutit, sedan anslaget höjdes till dess nuvarande belopp, en ytterligare höjning af detsamma till det af kommerskollegium föreslagna beloppet böra ega rum.

Betydelsen af att en god handelsundervisning må kunna beredas så många som möjligt af de unga män och qvinnor, som vilja egnas åt handeln, anser utskottet vara synnerligen stor. Visserligen är det endast tre år, sedan nu ifrågavarande extra anslag höjdes med 5,000 kronor, men då utvecklingen gått derhän, att detsamma numera blifvit otillräckligt, torde en ny höjning böra vidtagas. Af det i sådant afseende föreslagna ökningsbeloppet, 8,000 kronor, äro 4,500 kronor betingade af ersättningar för afgiftsnedsättningar och frieleverplatser, hvilka, enligt de för anslagets utgående gällande bestämmelser, skola i första rummet från anslaget utgå. Återstoden, 3,500 kronor, afser täckande af beräknad brist vid institutet i Stockholm, hvilken brist anses skola uppkomma af den anledning, att nämnda institut anordnat parallelafdelningar, till följd hvaraf kostnaderna betydligt ökas utan att åtminstone ännu den inträdda ökningen i elevernas antal och alltså jemväl i elevavgifter anses tillräcklig att uppväga kostnadsökningen. Då det, enligt utskottets mening, skulle vara mindre lyckligt, i fall institutets styrelse af sådan anledning skulle blifva nödsakad att höja elevavgifterna eller indraga parallelkurserna, anser utskottet, att, på sätt de för anslagets användande gifna bestämmelserna äfven afse, bristen bör täckas af statsmedel och anslaget alltså ökas jemväl med det härtill erforderliga beloppet.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för år 1902 på extra stat anvisa ett anslag af 28,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholms handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut, under förutsättning, hvad Göteborgs handels-

institut beträffar, att Göteborgs stadsfullmäktige och, hvad Frans Schartaus praktiska handelsinstitut angår, att grosshandelssocieteten i Stockholm fortfarande till instituten lemna årligt understöd till minst samma belopp som hittills samt på de vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

Ang. befräm-
jande af sven-
ska alsters af-
sättning i ut-
landet samt
handelssti-
pendier.

14:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1902 bevilja dels till befrämjande af *afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar* 15,000 kronor, dels ock till *handelsstipendier* 20,000 kronor.

[12. 13.]

Departementschefen har, under erinran, hurusom Riksdagen på extra stat anvisat till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar för hvar och ett af åren 1897—1901 ett anslag af 15,000 kronor samt till handelsstipendier för hvardera året 1897 och 1898 10,000 kronor samt för hvar och ett af åren 1899—1901 20,000 kronor, meddelat, att af förstnämnda anslag för innevarande år Kongl. Maj:t den 26 oktober 1900 dels, i likhet med hvad under flera föregående år egt rum, beviljat till mejeriagenturen i Manchester 8,500 kronor och till fiskeriagenturen i norra Tyskland 5,000 kronor, dels ock förklarar, att återstoden 1,500 kronor skulle tills vidare reserveras till användning för framtida, under år 1901 sig yppande behof, afseende främjande af svenska alsters afsättning i främmande länder, samt att, hvad anginge det för år 1900 beviljade anslaget å 20,000 kronor till handelsstipendier, Kongl. Maj:t genom beslut den 9 mars 1900, i enlighet med hvad af kommerskollegium föreslagits, tilldelat fortsättningsstipendier dels med 2,500 kronor åt en stipendiat från år 1898, hvilken skulle i norra Afrika inhemta ytterligare erfarenhet om vilkoren för afsättning derstädes af der säljbara svenska exportartiklar, dels ock med respektive 3,000 kronor och 2,500 kronor åt två stipendiater från år 1899 för att fortfarande i Ryssland verka för afsättning af svenska industrialster, äfvensom fyra nya stipendier, nemligen dels med 5,000 kronor åt en person för att i någon af Ostasiens hamnstäder, företrädesvis Wladiwostok, inhemta erfarenhet om vilkoren för afsättning af svenska exportartiklar, dels med respektive 2,500 kronor och 2,000 kronor åt två personer för att i Ryssland verka för afsättning af svenska industrialster, dels ock med 2,500 kronor åt en person för att i södra Ryssland verka för sistberörda ändamål.

Samtidigt hade det återstående beloppet, 1,500 kronor, å 1900 års anslag till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar anslagits till understöd åt en person för att i Kina och Japan verka för afsättning af svenska industri-alster.

Anslaget till handelsstipendier för innevarande år, hvilket utgjorde 20,000 kronor, hade ännu icke fördelats.

Departementschefen har förklarat sig anse, att anslag för berörda begge ändamål vore äfven för 1902 behöfliga.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande framställningar, hemställer,

att Riksdagen må för år 1902 på extra stat anvisa

a) ett anslag af 15,000 kronor att af Kongl. Maj:t användas till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar; och

b) ett anslag af 20,000 kronor till handelsstipendier.

Befrämjande i allmänhet af bergsbruket.

15:o) I enlighet med Kongl. Maj:ts förslag och i likhet med hvad under en följd af år egt rum hemställer utskottet,

Ang. anslag till bergsskolorna.

[14.]

att Riksdagen må, under vilkor, att *bergsskolorna i Filipstad och Falun* med dertill hörande skolor för bergsarbetare komma att jemväl under år 1902 fortsätta sin verksamhet i enahanda omfång och utsträckning som hittills, hvarom Kongl. Maj:t torde vilja genom inspektion af sakkunnig person sig förvissa, å extra stat för samma år anvisa ett belopp af 14,000 kronor att till brukssocietetens fullmäktige i jernkontoret utbetalas.

Anställande af en extra grufingeniör i norra bergmästaredistriktet.

Ang. an-
ställande af
en extra gruf-
ingeniör i
norra berg-
mästare-
distriktet.

16:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Rikadagen att för *anställande under år 1902 inom norra bergmästaredistriktet af en extra grufingeniör* på extra stat för samma år anvisa ett anslag af 2,000 kronor.

Af ofvan åberopade statsrådsprotokoll inhemtas i detta ämne följande.

I norra bergmästaredistriktet, bestående af Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län, vore på förordnande tills vidare anställd en grufingeniör med åliggande hufvudsakligen att på eget ansvar jemte bergmästaren och efter öfverenskommen fördelning hafva tillsyn öfver grufdriften samt tillhandagå med upprättandet af brytningsplaner, verkställandet af grufmätningar och affattandet af grufkartor. I arfvode åtnjöte bemälde grufingeniör 1,500 kronor om året, hvarjemte han vore berättigad till rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente.

Med skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 oktober 1900 hade kommerskollegium öfverlemnadt en af bergmästaren i norra distriktet hos kollegium gjord framställning om anställande inom detta bergmästaredistrikt af ytterligare en grufingeniör. Till stöd härför hade bergmästaren hufvudsakligen anfört, att de bergmästaren åliggande expeditionsgöromålen under de senare åren ökats i högst betydande grad; att, jemte det bergmästaren sjelf vore strängt sysselsatt med tjenstgöromål, han sedan flera år måst hålla sig med ett ständigt skrifbiträde och tidtals med flera extra sådana; att någon minskning af berörda göromål ej vore att motse, utan snarare än vidare ökning; att bergmästaren inom den närmaste framtiden dessutom sannolikt komme att blifva upptagen af många och långa tjänsteresor, hvilka inom ifrågavarande, särdeles vidsträckta distrikt toge mycken tid i anspråk, synnerligast som vägar ofta saknades; att bergmästaren ansåge sig icke ega befogenhet att ålägga den inom distriktet nu tjenstgörande grufingeniören att biträda med expeditionsgöromålen; samt att för öfrigt äfven denne antagligen komme att sommartiden blifva fullt upptagen af tjänsteresor.

Enligt bergmästarens mening borde den föreslagne nye grufingeniören hafva samma skyldigheter och rättigheter som den inom distriktet redan anstälde grufingeniören, men derjemte vara skyldig att tjenstgöra vid bergmästarexpeditionen, när bergmästaren så påfordrade.

[15.]

Derest han icke vore upptagen af arbete å nämnda expedition eller af tjänsteresor, skulle den nye grufingeniören i likhet med statens öfrige grufingeniörer ega åtaga sig enskilda uppdrag. I arfvode till honom ansåge bergmästaren böra utgå samma belopp som till en hvar af de öfrige grufingeniörerne samt derutöfver med hänsyn till den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, som skulle åligga honom, ett extra arfvode af minst 500 kronor årligen.

Vid öfverlemnandet af bergmästarens berörda framställning hade kommerskollegium till en början erinrat, hurusom genom lagen den 20 oktober 1899 om ändrad lydelse af vissa §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884 upphäfts kungörelsen rörande inmutning å kronojord den 19 augusti 1889, enligt hvilken kungörelse förordnats, dels att i mutsedel, som utfärdades å fyndighet, belägen å odisponerad kronojord, tills vidare skulle, om inmutningsansökningen gjorts efter sistnämnda dag, intagas förbehåll om skyldighet för inmutaren att vara underkastad de förändrade bestämmelser om rätt för kronan att delta i grufarbetet och den deraf fallande vinsten, som genom ny lagstiftning kunde blifva gällande, och dels att för fyndighet, derå inmutning under sådant förbehåll erhållits, utmål tills vidare icke finge anvisas. Jemlikt 17 § i grufvestadgan, sådan denna § lyder enligt nyssberörda lag, skulle å kronojord, som icke under ständig besittningsrätt innehades eller vore till boställe anslagen, inmutaren, der ej kronan begagnade sin jordegareandel, njuta jordegareandelen till godo med förpligtelse att för hvarje kalenderår från och med året efter utmålsläggningen, inom mars månad nästföljande år, till kronan erlægga en afgäld, motsvarande viss procent af de uppfordrade, inmutningsbara ämnenas värde. Enligt de i samma lag meddelade öfvergångsbestämmelser finge emellertid, derest inmutning erhållits under sådant förbehåll, hvarom i förberörda kungörelse den 19 augusti 1889 vore stadgadt, utmål ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd läggas tidigare än två år från det lagen trädt i kraft, således från den 2 december 1899. På grund af jemväl den 20 oktober 1899 utfärdad kungörelse om begagnande af kronans jordegareandel i grufva skulle, då fyndighet, belägen å kronojord, som icke under ständig besittningsrätt innehades eller vore till boställe anslagen, inmutades, den kronan tillkommande andel i grufvan genom Kongl. Maj:s befallningshafvandes försorg utbjudas på arrende; och skulle, sedan arrendeaftal träffats, arrendeafgiften, som i likhet med den i 17 § i grufvestadgan omförmälda afgäld, borde motsvara viss procent af de uppfordrade, inmutningsbara ämnenas värde och hvilken skulle för hvarje kalenderår hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande erläggas före den 1 april näst-

följande år, till beloppet bestämmas å kronans sida af en nämnd, hvarom särskildt komme att stadgas. Hvad i sistnämnda kungörelse vore stadgadt skulle ega tillämpning äfven i fråga om fyndigheter, å hvilka före kungörelsens trädande i kraft inmutning erhållits under det i kungörelsen den 19 augusti 1889 stadgade förbehåll, dervid dock, enligt kungörelsen den 8 juni 1900 angående ändrad lydelse af vissa §§ i kungörelsen den 20 oktober 1899, skulle iakttagas, bland annat, att första auktionen för utarrendering af kronans andel i grufva skulle hållas i senare hälften af november månad år 1900.

Kommerskollegium hade vidare anført, att tillämpningen af nu omförmälda bestämmelser utan tvifvel skulle för bergsstatens tjänstemän inom norra bergmästaredistriktet medföra i högst väsentlig grad ökade göromål. Under åren 1889—1899 hade omkring 3,400 mutsedlar å fyndigheter, belägna å kronojord, hufvudsakligen inom Norrbottens län, af bergmästaren utfärdats med det i kungörelsen den 19 augusti 1889 stadgade förbehåll; och enligt hvad kollegium inhemtat af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 7 september 1900 i ämnet utfärdade kungörelse, skulle kronans andelar i ett mycket stort antal fyndigheter å kronojord inom länet komma att utbudas å auktion under senare hälften af påföljande november månad. Med anledning häraf hade man att motse, att inom norra bergmästaredistriktet utmålsläggningar skulle i stor omfattning föreligga till verkställighet under år 1902. Dessa förrättningar, af hvilka en del kunde antagas komma att afse vidsträckta malmfält, belägna å aflägsna trakter med mycket bristfälliga kommunikationsmedel, skulle under den del af året, då naturförhållandena medgäfvade verkställandet af utmålsläggningar, uteslutande taga de nuvarande båda bergsstatstjänstemännens i distriktet tid och arbete i anspråk, och ändock kunde det med visshet antagas, att ifrågavarande förrättningar icke skulle under sagda tid medhinnas. Det måste emellertid, enligt kollegii åsigt, anses af omständigheterna synnerligen påkalladt, att särskildt de inmutningsinnehafvare, hvilka, till följd af omförmälda förbud mot utmåls anvisande å viss kronojord, måst under årtal för sina inmutningars försvarande offra betydande penningssummor utan att, i saknad af utmål, kunna börja något effektivt grufarbete, finge snarast möjligt erhålla utmål för sina fyndigheter. Under de tider, som användes för sagda förrättningars utförande, erfordrades, för att icke öfriga bergmästarembetet åliggande göromål skulle ligga nere, hvilket kunde medföra betänkliga följder, att förordnande meddelades annan bergsstatstjänsteman att uppehålla sagda göromål.

För bestämmande af beloppen såväl af arrendeafgifterna för begagnande af kronans andelar i grufvor som äfven af den i 17 § i grufvestadgan, sådan denna § numera lydde, omförmälda afgäld, der den skulle utgå, komme i sinom tid att erfordras förrättningar, som kunde blifva behöfliga inom samtliga de län, bergmästaredistriktet omfattade, och derest, på sätt kollegium förut föreslagit, bergmästaren eller annan i hans ställe förordnad bergsstatstjensteman komme att deltaga i dessa förrättningar såsom ordförande i förut omförmälda nämnd, dervid han jemväl skulle föra protokollet, skulle detta i förening med den betydande utveckling af bergverksrörelsen, som vore att motse inom norra bergmästaredistriktet, för bergsstatens tjenstemän föranleda ökade resor och göromål.

Af hvad nu blifvit anfördt finge, enligt kommerskollegii förmenande, anses framgå, att de bergmästaren i norra distriktet tillhörande expeditionsgöromål, för hvilkas behöriga skötande han redan nu vore i behof af biträde, komme att under den närmaste framtiden än ytterligare ökas. Den nuvarande grufingeniören vore visserligen underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som kunde finnas erforderlig, men det kunde antagas, att han blefve fullt sysselsatt dels med utförande af tjensteförrättningar på eget ansvar, dels ock med att tillhandagå enskilde med upprättande af brytningsplaner, verkställande af grufmätningar med mera, i hvilket afseende hans biträde under större lifaktighet inom grufrörelsen komme att allt mera påkallas. På grund häraf hade kollegium funnit det vara föga lämpligt att ålägga den nuvarande grufingeniören den vidsträcktare tjenstgöringsskyldigheten att biträda bergmästaren vid handläggningen af dennes expeditionsgöromål.

I betraktande af nu omförmälda omständigheter hade kollegium förklarat sig hysa den åsigt, att en ökning af antalet af de vid bergsstaten inom norra distriktet anstälde tjenstemän otvifvelaktigt vore af behovet påkallad och att för den skull en extra grufingeniör borde tills vidare från och med år 1902 inom distriktet anställas. Denne, hvilken i öfrigt skulle hafva samma skyldigheter och rättigheter som de öfriga grufingeniörerna, borde derjemte hafva till åliggande att till den omfattning, som kollegium efter bergmästarens hörande och efter pröfning af omständigheterna borde få bestämma, biträda bergmästaren vid handläggningen af dennes expeditionsgöromål. Då han emellertid genom omförmälda särskilda åliggande skulle blifva förhindrad att i samma utsträckning som den nuvarande grufingeniören inom distriktet biträda enskilda i förut angifna hänseenden och att dymedelst förskaffa

sig inkomster utöfver det honom af statsmedel tillkommande arfvode, hade det synts kollegium, att den föreslagne extra grufingeniören med hänsyn till den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet, som sålunda skulle honom åligga, borde, på sätt bergmästaren äfven föreslagit, erhålla ett med 500 kronor ökadt arfvode, hvilket sålunda skulle komma att uppgå till 2,000 kronor; och hade kollegium hemställt om vidtagande af åtgärd för anvisande å extra stat för år 1902 af ett belopp af 2,000 kronor för nu angifna ändamål.

Departementschefen har anført för egen del, att, då på grund af de utaf kommerskollegium sålunda anförda förhållanden det måste anses blifva förenadt med stor svårighet för den i norra bergmästaredistriktet anställda tjenstepersonalen, bestående af en bergmästare och en grufingeniör, att fortfarande kunna behörigen uppehålla göromålen i detta distrikt, som icke blott vore till arealen synnerligen omfattande, utan äfven, åtminstone delvis, befunne sig i en, hvad bergverksrörelsen anginge, stark utveckling, han ansåge en tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i detta distrikt vara behöflig.

I likhet med departementschefen anser utskottet den lemnade utredningen gifva vid handen, att en tillfällig förstärkning af arbetskrafterna inom det norra bergmästaredistriktet blifver under år 1902 erforderlig. Utskottet har emellertid icke ansett det vara behöfligt eller ens lämpligt, att den extra grufingeniör, hvars tillsättande Kongl. Maj:t nu föreslagit, erhåller annan tjenstgöringsskyldighet och befogenhet än den för närvarande inom detta distrikt anstälde grufingeniören, utan synas desse ingenjörer böra vara i berörda hänseenden likställda. Något hinder mot en sådan anordnings genomförande synes icke förefinnas, enär, på sätt kommerskollegium upplyst, den nuvarande grufingeniören är underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som må kunna finnas erforderlig. Vid sådant förhållande bortfaller jemväl anledningen att åt den extra ingenjören bereda högre aflöning af statsmedel än åt den nuvarande, eller 1,500 kronor.

Utskottet får, med hänsyn till hvad sålunda anförts, hemställa,

att Riksdagen må, för anställande under år 1902 af en extra grufingeniör inom norra bergmästaredistriktet, på extra stat för samma år anvisa ett anslag af 1,500 kronor.

Anordnande af fabriksinspektion.

(17:o) Utipunkten 16 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, för *anordnande af fabriksinspektion*, på extra stat för år 1902 anvisa ett anslag af 81,000 kronor.

Ang. anslag
till anord-
nande af
fabriks-
inspektion.

[16.]

Departementschefen har till statsrådsprotokollet angående nu ifrågasvarande anslagsbehof till en början erinrat om att Riksdagen, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat anvisat för hvar och ett af åren 1895—1899 till aflöning åt fem inspektörer 25,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 3,000 kronor samt till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 30,000 kronor. För år 1900 hade Riksdagen, med bibehållande oförändrade af öfriga under denna anslagstitel dittills anvisade belopp till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter, anvisat ett till 6,000 kronor höjdt belopp, hvadan anslaget i sin helhet för sistnämnda år utgått med 33,000 kronor.

I den till 1900 års Riksdag aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, till anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1901 anvisa ett belopp af 33,000 kronor, hvarjemte Kongl. Maj:t i särskild proposition af den 2 mars 1900 föreslagit, att Riksdagen måtte för samma ändamål på extra stat för år 1901, utöfver hvad på grund af förstnämnda framställning kunde komma att för ändamålet beviljas, anvisa till arfvoden åt elfva assistenter 33,000 kronor med 3,000 kronor till hvar, för år räknadt, och till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter för de fem distrikten ytterligare 3,000 kronor, eller tillhopa 36,000 kronor.

I skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel den 14 maj 1900 hade Riksdagen anfört, bland annat, att Riksdagen, som fattat beslut i anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen jemväl aflättna proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke och dervid godkänt Kongl. Maj:ts förslag om skyldighet för yrkesinspektörerna att öfvervaka författningens efterlefnad, sålunda förutsatte, att en förändrad lagstiftning i ämnet skulle komma till stånd och att

kontrollen å dess efterlefnad skulle blifva anförtrodd åt yrkesinspektörerna, hvilkas arbete sålunda syntes komma att blifva i så väsentlig mån tillökadt, att en ökning af inspektionspersonalen finge anses vara af behovet oundgängligen påkallad; att Riksdagen funnit den princip, att inspektionerna skulle förrättas af inspektörerna sjelfva och icke af några dem underlydande tjänstemän, böra åtminstone tills vidare fortfarande upprätthållas, och sålunda ansett den för inspektionens tillgodoseende erforderliga nya personalen böra utgöras af inspektörer med samma tjänsteställning som de förutvarande; samt att beträffande de behöfliga nya inspektörernas antal Riksdagen ansett, att tills vidare och intill dess någon erfarenhet vunnits angående omfattningen af det arbete, som kunde föränledas af den nya lagstiftningen, antalet nya inspektörer lämpligen skulle kunna begränsas till tre; och hade Riksdagen tillkännagifvit, att Riksdagen, under förutsättning att, på grund af Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående minderåriga och qvinnors användande till arbete i industrielt yrke, förändrad lagstiftning i detta ämne komme till stånd, på extra stat för år 1901 anvisat dels till aflöning åt åtta yrkesinspektörer 40,000 kronor med 5,000 kronor till hvar, för år räknadt, dels till arfvode åt en assistent i kommerskollegium 3,000 kronor, dels till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 9,600 kronor och dels till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhopa 54,600 kronor.

Efter det Kongl. Maj:t den 17 oktober 1900 låtit utfärda lag angående minderårigas och qvinnors användande till arbete i industrielt yrke, hade Kongl. Maj:t den 19 i samma månad förordnat, att riket skulle från och med ingången af år 1901 i fråga om yrkesinspektionen indelas i åtta distrikt, nemligen *Hernösands distrikt*, omfattande Norrbottens, Vesterbottens, Vesternorrlands och Jemtlands län, *Gefle distrikt*, omfattande Gefleborgs, Kopparbergs och Vestmanlands län, *Stockholms distrikt*, omfattande Stockholms stad samt Stockholms, Upsala och Gotlands län, *Örebro distrikt*, omfattande Örebro, Södermanlands och Vermlands län, *Linköpings distrikt*, omfattande Östergötlands och Kalmar län, *Jönköpings distrikt*, omfattande Jönköpings, Kronobergs och Hallands län, *Göteborgs distrikt*, omfattande Göteborgs och Bohus samt Elfsborgs och Skaraborgs län, samt *Malmö distrikt*, omfattande Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län, samt att yrkesinspektören i Hernösands distrikt skulle hafva sin station i Hernösand, yrkesinspektören i Gefle distrikt i Gefle, yrkesinspektören i Stockholms distrikt i Stockholm, yrkesinspektören i Örebro distrikt i Örebro, yrkes-

inspektören i Linköpings distrikt i Linköping, yrkesinspektören i Jönköpings distrikt i Jönköping, yrkesinspektören i Göteborgs distrikt i Göteborg och yrkesinspektören i Malmö distrikt i Malmö. Den 9 november 1900 hade Kongl. Maj:t förordnat bland annat, att till biträde vid behandling inom kommerskollegium af ärenden rörande yrkesinspektionen skulle för år 1901 af kollegium anställas en assistent, samt att tills vidare från och med sistnämnda år skulle anställas åtta yrkesinspektörer enligt lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889.

Nu hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, i en till Kongl. Maj:t den 16 november 1900 inkommen skrifvelse kommerskollegium gjort framställning om ökning af yrkesinspektionens personal och dervid till en början anført, att, i följd af det myckna hemarbetet med bokföring och statistik samt uppgörande af förslag med åtföljande ritningar till skyddsanordningar med mera, inspektörerna under år 1898 icke medhunnit besöka mera än tillsammans 1,419 arbetsställen. Af dessa hade antalet för första gången inspekterade arbetsställen med inberäkning af 5 arbetsställen, som besökts af inspektören öfver sprängämnestillverkningen, utgjort endast 827 eller omkring 165 inom hvarje distrikt. Yrkesinspektörernas tjänsteberättelser för år 1899 utvisade, att sammanlagda antalet af de under sistberörda år för första gången inspekterade arbetsställen jemväl uppgått till 827. Om ock detta antal icke finge betraktas som något exakt medelvärde, vore man emellertid, enligt kollegii uppfattning, berättigad till den slutsats, att med den anordning af yrkesinspektionen, som under dessa år varit rådande, icke nämnvärdt större resultat kunde inom hvarje distrikt ernås i afseende å inspektion af arbetsställen, som icke förut af inspektör besökts. Väl hade sedan 1900 års början inspektörerna haft ett större anslag än förut till sitt förfogande för anställande af skrifbiträden, och sannolikt vore det äfven, att inspektörerna därför, såsom afsedt varit, under sistnämnda år haft mera tid öfrig för den egentliga inspektionsverksamheten. Man kunde af denna anledning ock hafva skäl antaga, att antalet under år 1900 för första gången inspekterade arbetsställen komme att blifva större än under nästföregående år och möjligen kunna uppskattas till omkring 200 för hvarje distrikt, hvarjemte kollegium förutsåge, att genom den minskning i resornas längd, som skulle blifva en följd af den från och med år 1901 inträdande nya distriktsindelningen, antalet inspektioner af tillförenej besökta arbetsställen då komme att ytterligare något ökas. Antoges denna ökning till tio procent, skulle antalet dylika inspektioner komma att inom hvarje distrikt uppgå till omkring 220, allt under förutsättning,

att yrkesinspektörernas åligganden icke blefve mera omfattande än dittills. Då hela antalet yrkesinspektion underkastade arbetsställen enligt inspektörernas berättelser för år 1899 utgjort 14,430, skulle sålunda, under omförmälda af kollegium gjorda antaganden och utan fästadt afseende å den sannolikt fortgående ökningen af antalet utaf ifrågavarande arbetsställen, i allt fall i medeltal mera än åtta år komma att förflyta, innan ett och samma arbetsställe å nyo blefve föremål för regulier inspektion. Detta förhållande hade kollegium ansett vara i hög grad otillfredsställande samt i och för sig utgöra ett tillfyllestgörande bevis för otillräckligheten jemväl af den med innevarande år ökade inspektionspersonalen, äfven om icke någon ny uppgift förelades den samma.

Under erinran, att enligt lagen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke, hvilken författning vore afsedd att träda i kraft den 1 januari 1901, tillsynen å författningens efterlefnad skulle till allra största delen åligga yrkesinspektörerna, hade kommerskollegium vidare anført, att denna nya uppgift naturligtvis komme att i allmänhet göra inspektionerna mera omfattande och tidsödande, än hvad eljest skulle varit förhållandet, samt att följden deraf åter måste blifva den, att, om icke några särskilda anordningar vidtoges, inspektionsresultatet icke kunde undgå att, beträffande antalet inspekterade arbetsställen, blifva ännu ofördelaktigare, än hvad kollegium, på sätt nyss blifvit nämndt, redan förutsatt.

Kollegium hade derfor ansett det vara sin pligt att föreslå någon åtgärd till förbättrande af de särdeles ogynsamma förhållanden i fråga om yrkesinspektionen, som, oaktadt den med år 1901 inträdande ökningen af yrkesinspektörernas antal, dock enligt kollegii åsigt komme att blifva rådande; och kollegium hade hållit före, att en lämplig åtgärd uti ifrågavarande syfte vore anställandet hos hvar och en af de åtta yrkesinspektörerna af en tekniskt bildad assistent.

En dylik anordning hade synts kollegium icke böra anses oförenlig med den uppfattning, som, vid behandlingen inom 1900 års Riksdag af frågan om ökning af yrkesinspektionspersonalen gjort sig gällande, nemligen att, jemte det inspektörernas antal borde begränsas till åtta, intill dess någon erfarenhet vunnits angående omfattningen af det arbete, som kunde förledas af den ifrågavarande nya lagstiftningen rörande minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke, inspektionerna borde, åtminstone tills vidare, förrättas af inspektörerna sjelfve. Kollegium hade i förevarande hänseende framhållit, att, äfven frånsedt den egentliga inspektionsverksamheten, hvilken fortfarande skulle af inspektörerna

sjelfve utöfvas, många andra göromål funnès, hvilka nu jemväl måste af inspektörerne verkställas, men som, åtminstone delvis, skulle lämpligen kunna utföras af tekniskt bildade assistenter. Genom sådana göromåls öfverflyttande på assistenter skulle inspektörernes arbete väsentligen lättas och ökad tid lemnas dem för deras hufvudsakliga uppgift, den egentliga inspektionsverksamheten. Till ifrågavarande slag af göromål hörde — förutom bokföring, statistiskt arbete samt biträde vid utarbetandet af förslag till skyddsanordningar med dertill hörande ritningar — verkställandet af de ofta förekommande efterbesigtningarna för att kontrollera, att af inspektör vid besigtning föreskrifna skyddsanordningar blifvit iakttagna. Denna uppgift fordrade naturligen icke så lång och mångsidig erfarenhet, som kräfdes för bedömandet af hvad som i hvarje särskildt fall vore den lämpligaste skyddsanordning. Kollegium hade ock ansett, att tillsynen öfver efterlefnaden af meddelade bestämmelser i fråga om minderårigas och qvinnors användande till arbete i industrielt yrke i de allra flesta fall ej heller förutsatte någon större teknisk erfarenhet. Dessutom borde, enligt kollegii åsigt, assistent ega att på grund af särskildt förordnande verkställa inspektioner vid förfall för yrkesinspektör att utöfva sin befattning eller då särskilda förhållanden eljest kunde sådant påkalla. Genom anställandet af ifrågavarande assistenter skulle slutligen äfven den fördel vinnas, att yrkesinspektörsbefattningar vid uppkommande ledigheter lämpligen kunde besättas med personer, som vore hemmastadda med yrkesinspektionsgöromålen.

Beträffande de sålunda ifrågasatta assistentbefattningarna hade kollegium ansett det jemväl vara lämpligt, att kollegium erhöile uppdrag att efter förutgången ansökningstid förordna kompetenta personer att tills vidare eller för viss tid bestrida dessa befattningar äfvensom bemyndigande att indela sålunda förordnade assistenter till tienstgöring och i denna indelning göra ändring, när kollegium funne sådan lämplig. I syfte att assistenterna måtte erhålla så stor praktisk erfarenhet som möjligt rörande de till yrkesinspektionen hörande göromål, hölle kollegium nemligen före, att de borde kunna af kollegium förflyttas till tienstgöring så väl inom olika distrikt som ock i kommerskollegium, hvaremot den assistent, som, enligt hvad förut nämnts, från och med 1901 års början skulle anställas hos kollegium, borde kunna förordnas till tienstgöring inom distrikten. Allmänna regler för assistenternas verksamhet borde, enligt kollegii åsigt, meddelas af kollegium, efter yrkesinspektörernes hörande, genom särskild instruktion. I öfrigt skulle vederbörande yrkesinspektör ega gifva under honom lydande assistent närmare föreskrifter

angående omfattningen af hans göromål samt sättet för desammas utförande.

I öfverensstämmelse med den aflöning, som för innevarande år blifvit anvisad åt en assistent i kommerskollegium, hade kollegium ansett aflöningen för de af kollegium nu ifrågasatta assistenterna jemväl lämpligen böra bestämmas till 3,000 kronor årligen för hvar och en, att utgå i form af arfvode.

Då med ökning af yrkesinspektionens personal och de nya göromål, som komme att åläggas denna, måste följa jemväl en ökning i bokföring, skrifning och andra byrågöromål samt antalet blankettryck, hade kollegium ansett åtgärder böra vidtagas för höjande af det för dylika utgifter afsedda anslaget och i sådant afseende föreslagit ett belopp af 300 kronor för hvarje distrikt utöfver hvad för innevarande år vore för ändamålet anvisadt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hade kollegium hemställt, att Kongl. Maj:t heagade hos innevarande års Riksdag äska sådan ökning i anslaget för fabriksinspektionen, att från och med år 1902 kunde dels, utöfver nuvarande personal, få anställas åtta assistenter vid yrkesinspektionen, hvardera med ett årligt arfvode af 3,000 kronor, och dels få disponeras ytterligare 2,400 kronor till mötande af en blifvande ökning i kostnaderna för skrifbiträden och likartade utgifter inom de åtta inspektionsdistrikten, eller tillsammans 26,400 kronor.

För egen del har departementschefen anfördt, att han, i likhet med Riksdagen, ansåge, att inspektionerna fortfarande tills vidare borde verkställas af yrkesinspektörerna sjelfve. För att fabriksinspektionen skulle blifva fullt effektiv och motsvara det dermed afsedda ändamålet, vore det emellertid icke nog, att de egentliga inspektionerna verkställdes af inspektörerna, utan dertill fordrades också, att inspektörernas arbete måtte kunna så ordnas, att deras tid medgäfvde dem att sjelfva besöka alla dem underlydande arbetsställen, och att tiden mellan inspektionen af hvarje särskildt arbetsställe icke blefve allt för lång. Hvad i detta afseende vore att förvänta äfven efter den från och med innevarande år beslutade ökningen af yrkesinspektörernas antal från fem till åtta hade kommerskollegium med stöd af gjorda beräkningar, mot hvilka departementschefen icke funnit något att erinra, visat i sin förenämnda skrifvelse, och hade kollegium, såsom syntes med fullt fog, betecknat det resultat, som framgått ur dessa beräkningar, såsom i hög grad otillfredsställande. Då det således redan nu måste anses vara ådagalagdt, att yrkesinspektionen för att kunna upprätthållas i erforderlig utsträckning kräfvde förändrade anordningar, syntes det icke heller vara skäl

att uppskjuta med vidtagande af dessa anordningar; och då kommerskollegii framställning om anställande hos hvarje yrkesinspektör af en tekniskt bildad assistent icke afsåge någon rubbning i principen, att de egentliga inspektionerna skulle förrättas af inspektörerna sjelfva, utan hufvudsakligen hade till syftemål att bereda yrkesinspektörerna tillfälle att mera uteslutande egna sig åt det egentliga inspektionsarbetet genom att förskaffa dem lättnad i en del sådana göromål, som utan olägenhet kunde öfverlemnas åt biträdande tjänstemän, funne departementschefen denna kollegii framställning böra bifallas.

Hvad kollegium föreslagit i fråga om beloppet af assistenternas arfvode och det till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter erforderliga anslaget hade icke gifvit anledning till någon anmärkning från departementschefens sida.

Då Riksdagen i skrifvelse af den 14 maj 1900 uttalat, att den princip, att inspektionerna skulle förrättas af inspektörerne sjelfve och icke af några dem underlydande tjänstemän, borde åtminstone tills vidare fortfarande upprätthållas, och då sådana nya förhållanden sedan dess icke synas hafva tillkommit, som kunna föranleda Riksdagen att genom ett bifall till Kongl. Maj:ts hemställan, att till hvarje inspektörs biträde anställa en assistent med viss inskränkt befogenhet, nu frångå sitt ofvannämnda uttalande, anser sig utskottet ej kunna biträda Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag till afhjelpande af den brist i yrkesinspektionens nuvarande arbetskrafter, som torde förefinnas. I allt fall föreställer sig utskottet, att vissa af de uppdrag, hvilka, enligt hvad statsrådsprotokollet angifver, skulle öfverlåtas åt assistenterna, såsom t. ex. efterbesigtningar eller tillsynen öfver efterlefnaden af lagen angående minderåriges och kvinnors arbete, äro af alltför magtpåliggande och grannliga natur för att böra anförtros åt annan än inspektören sjelf.

Under erinran, att Riksdagen så nyligen som i fjol beviljade anslag till tre nya inspektörsbefattningar, vill utskottet framhålla, att, då den nya lag angående minderåriges och kvinnors arbete, hvilken utfärdades den 17 oktober 1900, icke tillämpats förr än från och med ingången af innevarande år, synes, beträffande det af nämnda lag till äfventyrs förorsakade behofvet af en än ytterligare ökning i yrkesinspektionens arbetskrafter, någon erfarenhet icke kunna hafva vunnits. Den af kommerskollegium nu framlagda redogörelsen för verkställda inspektioner under senare år synes emellertid utvisa, att det är önskvärdt, att lättnad i arbetet må i någon mån beredas yrkesinspektörerna, på det att flera inspektioner än nu må kunna årligen verkställas. Utskottet har ansett

detta lämpligast kunna ske derigenom, att inspektörerna beredas tillfälle att åt tekniskt bildade kontorsbiträden, mer än nu, öfverlåta utförandet, på inspektörens ansvar, af skrif- och ritarbeten samt öfriga kontors- och expeditionsgöromål. Härigenom skulle alltså till en del kunna lemnas ersättning för de af Kongl. Maj:t ifrågasatte assistenternas arbete samt inspektörens egen tid något mer än förut kunna användas till inspektionsresor. Utskottet har därför funnit sig böra biträda förslaget om ökande af anslaget till skrifbiträde m. m. med 2,400 kronor, hvilket syntes utskottet innebära en åtgärd för denna verksamhets utveckling i rätt riktning.

I afseende på de anslag, hvilkas förnyande med oförändrade belopp Kongl. Maj:t nu föreslagit, har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må af Riksdagen på det sätt bifallas, att Riksdagen, för anordnande af fabriksinspektion, på extra stat för år 1902 anvisar *dels* till aflöning åt åtta yrkesinspektörer 40,000 kronor med 5,000 kronor till en hvar, för år räknadt, *dels* till arfvode åt en assistent i kommerskollegium 3,000 kronor, *dels* till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter 12,000 kronor, och *dels* till Kongl. Maj:ts förfogande för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer 2,000 kronor, eller tillhoppa 57,000 kronor.

Ersättning till sjömanshusen.

Ang. anslag
för ersättning
till sjömans-
husen.

18:o) Till *ersättning åt sjömanshusen* har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för 1902 anvisa ett anslag af 30,000 kronor.

[17.]

Departementschefen har till statsrådsprotokollet till en början erinrat, hurusom Riksdagen under rubrik »ersättning till sjömanshusen» å extra stat för hvartera af åren 1900 och 1901 anvisat ett anslag å 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen af skäligh ersättning för dem åliggande bestyr med värnpligtiges inskrifning och redovisning samt med utarbetande af sjöfartsstatistiska uppgifter, dock under vilkor, att aflöningarna till tjänstemännen vid sjömanshus, som erhöle sådan ersättning, icke finge utan kommerskollegii medgifvande höjas.

Genom kongl. bref den 1 juni 1900 anbefaldt att föreslå de belopp, de särskilda sjömanshusen borde, med iakttagande att högst 30,000 kronor i det hela komme till användning, såsom ersättning i ifrågavarande hänseende för år 1901 erhålla, hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, kommerskollegium uti skrifvelse den 27 november 1900, med förmälan att kollegium ansåge, att äfven det för år 1901 beviljade anslaget borde oafkortadt tilldelas sjömanshusen, afgifvit förslag till anslagets fördelning mellan de olika sjömanshusen i riket med undantag af sjömanshuset i Luleå, hvars direktion redan i fråga om 1900 års anslag i skrifvelse till kollegium förmålt sig sakna anledning att göra framställning om erhållande af ersättning af detta slag, samt sjömanshuset i Skellefteå, hvilket, enär dess direktion förklarar sig icke vilja begagna sig af till sistnämnda sjömanshus för år 1900 anslagna 100 kronor, kunde förutsättas ej heller önska erhålla motsvarande andel af 1901 års anslag.

Den 21 december 1900 hade Kongl. Maj:t beslutit att, i enlighet med den af kommerskollegium föreslagna fördelning och med föreskrift om iakttagande af det af Riksdagen stadgade vilkor, till sjömanshusen i riket, med undantag af sjömanshusen i Luleå och Skellefteå, utdela ifrågavarande anslag å 30,000 kronor för år 1901, dervid minsta beloppen tilldelats sjömanshusen i Haparanda och Kungälf, med 50 kronor till hvardera, samt högsta beloppet, 4,000 kronor, tillerkänts sjömanshuset i Göteborg.

Uti sin ofvanberörda skrifvelse af den 27 november 1900 hade kommerskollegium jemväl hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för beredande åt sjömanshusen äfven framgent af ett bidrag af statsmedel till belopp af minst 30,000 kronor årligen, att dem emellan fördelas.

Då ifrågavarande anslag torde jemväl för år 1902 blifva erforderligt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må å extra stat för år 1902 under benämning »ersättning till sjömanshusen» anvisa ett anslag af 30,000 kronor för beredande åt sjömanshusen af skälig ersättning för dem åliggande bestyr med värnpligtiges inskrifning och redovisning samt med utarbetande af sjöfartsstatistiska uppgifter, dock under vilkor, att aflöning till tjänsteman vid sjömanshus, som erhåller sådan ersättning, icke må utan kommerskollegii medgifvande höjas.

Återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg.

Ang. anslag
för återbetal-
ning till viss
del af erlagda
konsulat-
avgifter för
svenska fartyg.

[18.]

19:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, i afbidan på omreglering af konsulatafgifterna, för att till svenska fartygsrederier måtte kunna, enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, återbetalas fyra femtedelar af hvad under år 1902 kunde komma att utgifvas såsom *konsulatafgifter* för rederierna tillhöriga fartyg, på extra stat för samma år anvisa ett förslagsanslag å 175,000 kronor.

Statsrådsprotokollet innehåller härom följande.

I skrifvelse den 14 maj 1900 hade Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i proposition den 15 januari 1900 angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag, i afbidan på omreglering af konsulatafgifterna, på extra stat för år 1901 anvisat ett förslagsanslag å 175,000 kronor, för att till svenska fartygsrederier skulle kunna, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, återbetalas fyra femtedelar af hvad under samma år kunde komma att utgifvas såsom konsulatafgifter för rederierna tillhöriga fartyg.

Departementschefen erinrade vidare, att Kongl. Maj:t genom kongl. bref den 30 november 1899, hvilket bref intagits i svensk författningssamling, dels fastställt bestämmelser angående sättet och vilkoren för fullgörandet af berörda återbetalning, dels ock anbefalt kommerskollegium att meddela erforderliga närmare föreskrifter i ämnet, samt att Kongl. Maj:t den 14 december 1900, under förklarande att någon ändring i de genom kongl. brefvet den 30 november 1899 fastställda bestämmelser icke då vore af behofvet påkallad, bemyndigat kollegium att hos statskontoret i mån af behof från ifrågavarande anslag requirera de medel, som för bestridande af medgifven restitution af för svenska fartyg erlagda konsulatafgifter vore enligt de meddelade bestämmelserna erforderliga.

Departementschefen har förklarat sig anse, att den lindring för sjöfartsnäringsen, som med ifrågavarande anslag afsetts, borde komma näringsen till godo jemväl för år 1902.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i afbidan på omreglering af konsulatafgifterna, på extra stat för år 1902 anvisa

ett förslagsanslag å 175,000 kronor, för att till svenska fartygsrederier må kunna, enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, återbetalas fyra femtedelar af hvad under samma år kan komma att utgifvas såsom konsulatafgifter för rederierna tillhöriga fartyg.

Tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos kammarrätten.

20:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för *tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos kammarrätten* på extra stat för år 1902 anvisa ett belopp af 6,000 kronor.

Departementschefen har åberopat hvad han härom anfört under anslagstiteln kammarrätten, och som under punkten 2:o) här ofvan finnes återgifvet.

Ang. anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna hos kammarrätten.

[19.]

Under flera år har, på sätt af redogörelsen under punkten 2:o) inhemtas, kammarrätten varit biträdd dels af två för helt år samt med samma tjänstgöringsskyldighet och befogenhet som kammarrättsråd adjungerade ledamöter, dels ock af två endast under sessionerna adjungerade ledamöter, hvadan alltså antalet dömande ledamöter uppgått under sessionerna till 10. Kongl. Maj:ts förslag att till ordinarie stat öfverföra förstnämnda två adjungerade ledamöter har utskottet uti berörda punkt 2:o) tillstyrkt. Enligt hvad statsrådsprotokollet upplyser, har emellertid Kongl. Maj:t i likhet med kammarrätten ansett behöfligt att, i ändamål att den alltför stora balansen af hos kammarrätten hvilande mål måtte kunna snarast möjligt afarbetas, nämnda embetsverk för år 1902 erhölle under sessionerna tillfällig förstärkning af fyra adjungerade ledamöter, hvarigenom alltså antalet dömande ledamöter, presidenten oräknad, skulle ökas till 12. Kostnaden härför har i sin helhet beräknats till 12,000 kronor för år 1902, af hvilket belopp hälften uppgifvits kunna bestridas af tillgängliga medel. Den återstående hälften af samma kostnad har nu af Kongl. Maj:t äskats å extra stat.

Utskottet har af den i statsrådsprotokollet lemnade redogörelse för kammarrättens arbetsresultat under senare år icke kunnat finna den nu föreslagna ökningen i antalet dömande ledamöter vara af behöfvat med nödvändighet påkallad. Kammarrätten har i sådant afseende yttrat, att det borde kunna antagas, att den för åren 1898—1901 anordnade provisoriska förstärkningen af kammarrättens arbets-

krafter, fullföljd under ytterligare ett antal år, skulle föra till normala förhållanden äfven beträffande fattigvårdsmålen. Detta yttrande har kammarrätten grundat derpå, att antalet vid årsskiftena balanserade besvärsmål visat följande, stadigt sjunkande siffror, nemligen:

vid slutet af år 1897	1,706,	deraf 1,238	fattigvårdsmål,
” ” ” ” 1898	1,302,	” 1,050	”
” ” ” ” 1899	1,289,	” 986	”

samt kunde beräknas vid slutet af år 1900 utgöra omkring 1,050, hvaraf omkring 900 fattigvårdsmål. Kammarrätten har vidare anfört, att, för så vidt icke antalet inkommande mål i väsentligare grad komme att ökas, balansen syntes under loppet af år 1901 kunna ytterligare nedbringas så, att, hvad anginge andra besvärsmål än fattigvårdsmål, normala förhållanden uppnåddes, och att balansen å fattigvårdsmål nedginge till 800 eller något derunder.

Då sålunda genom det arbete, som utföres af det nuvarande antalet ledamöter i kammarrätten, balansen visat en stadigt fortgående, ganska snabb minskning samt, i fall icke oförutsedda omständigheter inträffa, det icke torde dröja länge, förrän fullt tillfredsställande förhållanden blifvit uppnådda, anser utskottet Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning om tillfällig ytterligare ökning af detta embetsverks arbetskrafter, utöfver det antal, hvartill disponibla medel lemna tillgång, icke böra vinna Riksdagens bifall; och hemställer utskottet alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Förstärkning af arbetskrafterna vid tullverket.

Ang. anslag till förstärkning af arbetskrafterna vid tullverket.

21:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till förstärkning af arbetskrafterna vid tullverket på extra stat för år 1902 bevilja ett anslag af 217,600 kronor.

[20.]

Till statsrådsprotokollet har departementschefen, med erinran hurusom till bestridande af kostnaderna för uppehållande på förordnande under år 1901 af vissa nya tjänster vid tullverket Riksdagen på extra stat för samma år anvisat ett belopp af 210,000 kronor, anmält, att generaltullstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 10 november 1900

i sammanhang med afgifvande af förslag till tullverkets ordinarie utgiftsstaten för år 1902 hemställt, att äfven för sistnämnda år måtte af Riksdagen äskas ett extra anslag för uppehållande på förordnande af vissa nya tjänster vid tullverket. Dessa tjänster, hvilka funnes uppförda å ett styrelsens skrifvelse bifogadt förslag till extra stat, utgjordes, förutom af de tjänster, till hvilkas uppehållande på förordnande under år 1901 medel af Riksdagen beviljats, af följande befattningar, som, sedan en för kustbevakningen i Haparanda tullkammaredistrikt afsedd ångbåt blifvit anskaffad, generaltullstyrelsen enligt kongl. bref den 8 juni 1900 bemyndigats att med anlitande af tillgängliga medel tillsätta medelst förordnanden, gällande tills vidare, nemligen en befälhafvare med lön 1,500 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor, en uppsyningsman med lön 900 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor, en maskinist med lön 900 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor, två vaktmästare med lön 600 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor hvardera samt två eldare med lön 500 kronor och tjänstgöringspenningar 300 kronor hvardera.

I följd häraf skulle den extra aflöningsstatens slutsumma, utgörande för år 1901 ett belopp af 210,000 kronor, således för år 1902 ökas med 7,600 kronor eller till 217,600 kronor.

Departementschefen har förordat den sålunda gjorda framställningen och dervid erinrat, att Kongl. Maj:t den 6 november 1900 tillsatt en komité med uppdrag att granska tullverkets stater och afgifva förslag till de förändringar i dessa stater, hvilka kunde anses af omständigheterna påkallade.

Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning har utskottet funnit sig böra tillstyrka och hemställer därför,

att Riksdagen må, till förstärkning af arbetskrafterna vid tullverket, på extra stat för år 1902 bevilja ett extra anslag af 217,600 kronor.

Underhåll och reparationer af publika byggnader.

22:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till underhåll och reparationer af publika byggnader på extra stat för år 1902 bevilja ett anslag af 50,000 kronor.

Ang. anslag till underhåll och reparationer af publika byggnader.

[21.]

Statsrådsprotokollet innehåller härom följande.

Riksdagen hade till underhåll och reparationer af publika byggnader för hvarterdera af åren 1900 och 1901 på extra stat beviljat ett anslag af 50,000 kronor.

I skrifvelse den 20 november nästlidet år hade öfverintendents-embetet, under åberopande, bland annat, att de behof, som de till embetets disposition ställda anslag för underhållet af Kongl. Maj:ts och kronans till embetets vård öfverlemnade egendomar vore afsedda att fylla, på grund af motsedda, mera omfattande reparationer inom samma egendomar kunde under de närmaste åren antagas blifva högst betydande, hemställt, det täcktes Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att på extra stat jemväl för år 1902 anvisa ett anslag å 50,000 kronor till underhåll och reparationer af publika byggnader.

Det sålunda af öfverintendents-embetet ifrågasatta extra anslaget för år 1902 vore, enligt departementschefens åsigt, af behovet i hög grad påkalladt.

Utskottet har beträffande de arbeten, hvilka utförts för det för år 1900 beviljade extra anslaget å 50,000 kronor, inhämtat, att desamma utgjorts af: yttre iståndsättande af gustavianska grafkoret vid Riddarholmskyrkan, yttre restaurering af kammarrättens hus, nytäckning af en del af koppartaket å nationalmuseum, iståndsättande af ytterfasaderna m. fl. arbeten å länsresidenset i Vexjö, åtskilliga skyddsåtgärder beträffande hofrättens öfver Skåne och Blekinge arkivlokaler, anordnande af elektrisk belysning inom länsstyrelsernas embetslokaler i Halmstad och i Umeå, utbyte af tegeltak mot plåttak å landshöfdingeresidenset i Falun, samt ändring af ett bjelklag öfver sessionssalen i Gefle slott.

Förslag till de arbeten, som böra för 1901 års extra anslag utföras, har ännu icke af öfverintendents-embetet afgifvits; men lära, enligt hvad utskottet erfarit, nedannämnda arbetsföretag anses dervid böra i främsta rummet tagas under öfvervägande, nemligen: fortsatt omtäckning af nationalmusei tak, restaurering af det yttre af Torstenssonska grafkoret vid Riddarholmskyrkan, utbyte af tegeltaket å f. d. Preisiska huset mot plåttak, reparation af sockeln å statistiska centralbyråns hus, utbetalande af första tredjedelen af kostnaden för iståndsättande af den ännu orestaurerade delen af Vadstena slotts yttre, vattenledning och brandredskap till Kalmar slott, ändrad inredning m. m. af stall- och vagnshus vid länsresidenset i Karlstad, ny värmeledning vid folkskole-lärarynnesseminariet i Skara samt nya staket vid dylika seminarier i

Karlstad och Hernösand äfvensom vattenledning m. m. vid seminariet i Umeå.

Angående de arbeten, som äro afsedda att utföras med det nu äskade extra anslaget för år 1902, har utskottet från öfverintendents-embetet inhemtat, att, så vidt för närvarande kan bedömas, synas i i sådant afseende böra ifrågakomma: fortsättning af koppartakets omläggning å nationalmuseum, utbyte af tegeltak mot plåttak äfvensom vissa andra arbeten å medicinalstyrelsens hus, åtskilliga ändringar och reparationsarbeten i musikaliska akademiens stora sal, utbetalande af andra tredjedelen af kostnaden för ofvanberörda arbeten vid Vadstena slott, reparation af fasaderna å hofrättshuset i Jönköping, vissa arbeten för bevarande af Borgholms slottsruin, fullständig reparation af fasaderna å stora borggården å Leckö slott samt reparationer å folkskolelärarynneseminiarierna i Göteborg och Umeå.

Utskottet, som anser önskvärdt, att Riksdagen, derest extra anslag för nu ifrågavarande ändamål framdeles varder af Kongl. Maj:t äskadt, må dervid erhålla uppgift å de arbeten, som äro afsedda att med det äskade anslaget utföras, hemställer,

att Riksdagen må, till underhåll och reparationer af publika byggnader, på extra stat för år 1902 bevilja ett anslag af 50,000 kronor.

Brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm.

23:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm* på extra stat för 1902 anvisa ett anslag af 18,314 kronor.

Departementschefen har erinrat, hurusom Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställningar, för nu ifrågavarande ändamål beviljat för hvartera af åren 1900 och 1901 ett extra anslag af 18,314 kronor, samt vidare meddelat, att, enligt inhemtad upplysning från brandförsäkringsbolagens tarifförenings delegation i Stockholm, någon höjning i hittills utgående premiesats för operabyggnadens brandförsäkring icke för närvarande vore ifrågasatt.

Utskottet hemställer,

Ang. brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm.
[22.]

att Riksdagen må, till bestridande af kostnaden för gäldande af årspremie för brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm, bevilja ett extra anslag för år 1902 af 18,314 kronor.

Åtgärder för att befämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång.

Ang. åtgärder för att befämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång.

[23.]

24:o) I punkten 23 under denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att, för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara egnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, på extra stat för år 1902 till Kongl. Maj:ts förfogande, att i mån af behof användas, anvisa 100,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende till en början erinrat om, att Riksdagen i skrifvelse den 11 maj 1900 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, dels huruvida icke nu gällande frakter såväl för brännorf, torfbriketter, torfkol och torfkolsbriketter som ock för torfströ och torfmull kunde i betydligare mån nedsättas, dels om och i hvad mån åtgärder lämpligen kunde vidtagas för att befämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång.

Öfver Riksdagens framställning om nedsättning i gällande frakter hade, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, Kongl. Maj:t den 30 november nämnda år anbefalt jernvägsstyrelsen att afgifva utlåtande, och, beträffande Riksdagens framställning i öfrigt, hade Kongl. Maj:t samma dag uppdragit åt ingenjören Alf Larsson och löjtnanten vid Skaraborgs regemente Ernst Jakob Wallgren att afresa till utlandet för att derstädes, enligt de närmare föreskrifter chefen för finansdepartementet egde meddela, inhemta kännedom om tillverkningen af brännorf och de olika sätten för densammas användning, med skyldighet för dem att till chefen för nämnda departement afgifva berättelse om hvad under resan inhemtats och i sammanhang dermed yttra sig angående de åtgärder, som kunde finnas böra här i landet vidtagas för vinnandet af det i Riksdagens förberörda skrifvelse afsedda syftemål.

Departementschefen har härefter yttrat, att få frågor vore af så mycken betydelse för vårt lands ekonomiska framtid som den om tillgodogörandet för industriella och kommunikationsändamål af den i lan-

dets torfmossar befintliga bränsletillgång. Departementschefen vore förvissad, att Kongl. Maj:t oafslåeligt komme att egna sin uppmärksamhet åt denna fråga, till dess en lösning deraf, om öfver hufvud en sådan stode att vinna, ock erhållits. Innan ytterligare åtgärder för ändamålet vidtoges, vore det emellertid nödvändigt att exakt uppställa det problem, hvares lösning man ville vinna. Torfven hade sedan uråldriga tider användts såsom bränsle. Svårigheter af teknisk och ekonomisk art hade emellertid stått i vägen för en vidsträcktare användning af detta bränsle för ofvannämnda ändamål. I hvilken mån hade dessa svårigheter hittills kunnat undanrödjas? Och hvilka svårigheter återstode att undanrödja? Ett uttömmande svar på dessa frågor måste hafva erhållits, innan man öfverginge till att söka lösa det föreliggande problemet. I annat fall utsatte man sig för att nedlägga arbete på lösande af uppgifter, som redan förut på annat håll blifvit lösta. Det vore därför nödvändigt att erhålla kännedom om den ståndpunkt, till hvilken torfindustrien hunnit vid de stora torffabriker, som arbetade i Tyskland, Holland, Danmark, Ryssland och möjligen äfven andra länder. Sådan kännedom vore att vänta, sedan ofvan omförmälda sakkunniga personer fullgjort sitt uppdrag och afgifvit berättelse derom. Derefter skulle antagligen Kongl. Maj:t blifva i tillfälle att till Riksdagen inkomma med förslag till åtgärder i den förevarande saken. Så vidt nu kunde bedömas, syntes sådant dock först kunna ega rum vid 1902 års riksdag. På grund af sakens stora vikt borde emellertid intet tillfälle försummas att befrämja densamma. Redan före 1902 års riksdag kunde sådana tillfällen yppa sig. Företag kunde uppstå, som afsåge att anställa försök med framställande i en eller annan form af bränsle af torf. Det skulle då kunna befinnas lämpligt, att staten medelst lån på billiga vilkor eller på annat sätt beredde sådant företag understöd. Äfven för statens egen räkning kunde det befinnas ändamålsenligt att låta verkställa dylika försök. Sedan genom de utsända sakkunniges berättelser blifvit utredt, på hvilka punkter uppmärksamheten vid det framtida arbetet för torffrågans lösning företrädesvis borde rigta sig, kunde det möjligen redan under loppet af innevarande år befinnas lämpligt, att något pris i penningar utfästes för lösningen af någon viss uppgift.

Önskligt vore, att, derest tillfälle skulle yppa sig att på de sålunda antyddade eller möjligen annat sätt befrämja den viktiga saken, medel att af sådana tillfällen begagna sig vore ställda till Kongl. Maj:ts förfogande. Lämpligaste formen härför syntes vara, att Riksdagen för

ändamålet beviljade ett kreditiv under formen af extra anslag. Departementschefen ansåge sig därför böra förorda, att af Riksdagen måtte äskas, det Riksdagen på extra stat för år 1902 till Kongl. Maj:ts förfogande, att i mån af behof för ändamålet användas, anvisade ett belopp af 100,000 kronor; och skulle, derest berörda belopp eller någon del deraf behöfde tagas i anspråk redan under år 1901, Kongl. Maj:t icke sakna utväg att af tillgängliga medel låta förskjuta hvad sålunda kunde behöfvas.

Då — i öfverensstämmelse med hvad i punkten 16:o) af utskottets utlåtande n:o 10 angående utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel i en torfindustrien berörande fråga blifvit anfördt — utskottet anser det vara synnerligen önskvärdt, att lösningen af den viktiga frågan om tillgodogörandet af de bränsletillgångar, vårt land eger i sina torfmossar, må med all kraft befordras, finner utskottet sig böra tillstyrka nu föreliggande förslag, att Riksdagen må, för bestridande af de med åtgärder i dylikt syfte förenade utgifter, ställa ett anslag till Kongl. Maj:ts förfogande. Med hänsyn dertill, att sagda anslag är afsedt att endast i mån af behof användas, samt då, enligt utskottets mening, hvad som tilläfvventyrs af anslaget icke före 1902 års slut till ändamålet åtgått bör åt statsverket besparas och icke, utan Riksdagens hörande, under följande år användas, har utskottet icke emot det föreslagna beloppet funnit anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må, för vidtagande af sådana åtgärder, som kunna finnas vara egnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, på extra stat för år 1902 till Kongl. Maj:ts förfogande, att i mån af behof användas, anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Dyrtidstillägg.

Angående
dyrtidstillägg.
[24.]

25:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet den 7 sistlidne januari angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjente i finansdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt

till finansdepartementet hörande embetsverk och kårer, å extra stat för år 1902 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 398,135 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande, hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Tillfällig ökning i anslagen till amanuenser och extra biträden.

26:o.) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till beredande för innevarande år af tillfällig ökning till de i statsrådsprotokollet den 7 sistlidne januari angifna belopp i de i samma protokoll upptagna, å staterna för finansdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och underlydande verk uppförda anslag till arfvoden åt amanuenser och extra biträden m. m., å extra stat för år 1902 anvisa ett anslag af 13,061 kronor.

*Angående
tillfällig ökning i anslagen till amanuenser och extra biträden.
[25.]*

Jemväl öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat

anmäla.

Stockholm den 26 februari 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Litt. A.

riksstatens Sjunde hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemför- lig anvisning på förslag.		Summa.	
				Friheter.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
departementet.		17,000	—	—	—	17,000	—
.....		64,000	—	—	—	64,000	—
.....		122,100	—	—	—	122,100	—
.....		107,300	—	—	—	107,300	—
.....		174,000	—	—	—	174,000	—
<i>slagsanslag</i>		140,000	—	—	—	140,000	—
.....		20,300	—	—	—	20,300	—
.....		10,500	—	—	—	10,500	—
.....		169,600: —					
råd och en notarie äfvensom höjning i tillsammans		22,300: —		191,900	—	191,900	—
.....		35,500: —					
ningar m. m.		3,600: —		39,100	—	39,100	—
utgå. Nuvarande belopp		2,982,200: —					
.....		200: —		2,982,000	—	2,982,000	—
<i>anslag</i>				2,100,000	—	2,100,000	—
.....		72,000: —					
.....		6,450: —		78,450	—	78,450	—
.....				33,000	—	33,000	—
.....		28,400: —					
.....		1,500: —					
riatsersättningar		17,500: —					
.....		17,300: —					
.....		1,400: —					
statistik		1,000: —		67,100	—	67,100	—
.....		38,700: —					
Transport		6,146,750	—	—	—	6,146,750	—

1901 års riksstat anslår:						
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på förslag.		Summa.		
		Friheter.				
Kronor. ö.		Kronor. ö.		Kronor. ö.		
Tpt	6,114,600	—	—	—	6,114,600	—
	48,500	—	—	—	48,500	—
	11,500	—	—	—	11,500	—
	8,700	—	—	—	8,700	—
	30,000	—	—	—	30,000	—
	250,000	—	—	—	250,000	—
	21,550	—	30	—	21,580	—
	15,000	—	—	—	15,000	—
	450,000	—	—	—	450,000	—
	25,000	—	—	—	25,000	—
	75,000	—	—	—	75,000	—
	45,466	—	—	—	45,466	—
	18,769	—	—	—	18,769	—
	61,560	—	—	—	61,560	—
	32,000	—	—	—	32,000	—
	60,000	—	—	—	60,000	—
S:a	7,267,645	—	30	—	7,267,675	—

Befrämjande i allmänhet af slöjderna
 Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart
 Befrämjande i allmänhet af bergsbruket
 Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i
 Byggnader och reparationer, *reservationsanslag*
 Städernas friheter, *förslagsanslag*
 Observations- och uppbördsprocenter m. m., *förslags-*
 Kontroll å tillverkningsafgifter, *förslagsanslag*
 För kontrollen vid enskilda banker och kreditanstalter,
 Restitutioner, *förslagsanslag*
 Ålderstillägg, *förslagsanslag*
 Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*.....
 Skrifmaterialier och expenser, ved, m. m. *förslags-*
 Extra utgifter, *reservationsanslag*
 Kongl. operan

Förslag till blifvande riksstat:						
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemför- lig anvisning på förslag.		Summa.	
	Kronor.	ö.	Friheter.		Kronor.	ö.
Transport	6,146,750	—	—	—	6,146,750	—
.....	48,500	—	—	—	48,500	—
.....	11,500	—	—	—	11,500	—
.....	8,700	—	—	—	8,700	—
Stockholm, förslagsanslag	30,000	—	—	—	30,000	—
.....	250,000	—	—	—	250,000	—
.....	21,550	—	30	—	21,580	—
anslag	15,000	—	—	—	15,000	—
.....	450,000	—	—	—	450,000	—
förslagsanslag, högst	25,000	—	—	—	25,000	—
.....	75,000	—	—	—	75,000	—
.....	45,466	—	—	—	45,466	—
.....	18,769	—	—	—	18,769	—
anslag	61,560	—	—	—	61,560	—
.....	32,000	—	—	—	32,000	—
.....	60,000	—	—	—	60,000	—
Summa	7,299,795	—	30	—	7,299,825	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjunde hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
Finansdepartementet.		
<i>Finansdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:</i>		
Till arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå	4,500	—
<i>Statskontoret:</i>		
Ersättning för af statskontoret gjorda förskott	34,465	—
<i>Tullverket:</i>		
Till förstärkning af arbetskrafterna vid tullverket	217,600	—
<i>Öfverintendentsembetet:</i>		
Till underhåll och reparationer af publika byggnader	50,000	—
<i>Kommerskollegium:</i>		
För anordnande af arbetsstatistiska undersökningar	10,000	—
<i>Befrämjande i allmänhet af slöjderna:</i>		
Bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	4,800	—
<i>Befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart:</i>		
Till understöd åt Göteborgs handelsinstitut och grosshandelssocietetens i Stockholm handelsskola, Frans Schartaus praktiska handelsinstitut.....	28,000:	—
Till befrämjande af afsättning i främmande länder af alster af svensk industri och svenska näringar	15,000:	—
Till handelsstipendier	20,000:	—
	63,000	—
Transport	384,365	—

		Kronor.	ö.
	Transport	384,365	—
<i>Befrämjande i allmänhet af bergsbruket:</i>			
Till bergsskolorna i Filipstad och Falun	14,000: —		
För anställande af en extra grufingeniör inom norra bergmästaredistriktet	1,500: —	15,500	—
<i>Fabriksinspektion:</i>			
För anordnande af fabriksinspektion		57,000	—
<i>Diverse anslag:</i>			
Ersättning till sjömanshusen	30,000: —		
Till återbetalning till viss del af erlagda konsulatafgifter för svenska fartyg, <i>förslagsanslag</i>	175,000: —		
„ brandförsäkring af operabyggnaden i Stockholm	18,314: —		
För vidtagande af åtgärder för att på lämpligaste sätt tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång	100,000: —	323,314	—
	Summa	780,179	—